

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

Sourozenecké vztahy mezi dvojčaty

Alexandra Svítková

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Alexandra Svítková

Hospodářská politika a správa
Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Sourozenecké vztahy mezi dvojčaty

Název anglicky

Sibling relationships between twins

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zpracování problematiky sourozeneckých vztahů mezi dvojčaty v průběhu života. Problematika bude zpracována z pohledu různých typů, kombinací pohlaví a věku dvojčat.

Metodika

Teoretická část je zaměřena na dvojčata a sourozenecké vztahy obecně, společně se statistikou jejich výskytu a analýzou literatury k danému tématu.

Praktická část pojednává o subjektivních názorech a prožívání sourozeneckého vztahu z pohledu samotných dvojčat a porovnávání rozdílnosti mezi jejich názory a pocity. V praktické části budou využity kvalitativní i kvantitativní metody. Jako kvantitativní metoda bude použit dotazník, který bude formou uzavřených i otevřených otázek a bude rozeslán respondentům. Dotazník bude umístěn na internetový portál, kde se k němu díky rychlému šíření dostane více respondentů. Pro získání dat od nižších věkových kategorií dotazník bude v tištěné formě roznesen do základních a středních škol ve městě výzkumníka. Pro zachování subjektivity bude dán požadavek, aby dotazník každé z dvojčat vyplňovalo zvlášť.

Jako kvalitativní metoda bude využit polostrukturovaný rozhovor, který bude proveden s vybranými respondenty. Díky polostrukturovanému rozhovoru budou mít respondenti větší prostor vyjádřit svoje názory a výzkumník tak bude mít možnost získat více užitečných dat.

Doporučený rozsah práce

40-50

Klíčová slova

dvojčata, dvouvaječná dvojčata, jednovaječná dvojčata, podobnost, pohlaví, příbuznost, rivalita, rozdíly, sourozenecký vztah

Doporučené zdroje informací

AINSLIE, Ricardo. The Psychology of Twinship. Jason Aronson, 1997. ISBN: 1568216645

RULÍKOVÁ VÍTKOVÁ, Klára. Co nevíte o dvojčatech. Praha: Portál, 2009. ISBN: 978-80-7367-613-1

RULÍKOVÁ VÍTKOVÁ, Klára. Dvojčata: jejich vývoj a výchova. Praha: Portál, 2002. ISBN: 80-7178-650-0

RULÍKOVÁ VÍTKOVÁ, Klára. Dvojčata, 2. rozšířené vydání. Brno: Computer Press, 2016. ISBN: 978-80-264-1346-2

VANČUROVÁ, Eva. Vztahy mezi sourozenci. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 ZS – PEF (únor 2021)

Vedoucí práce

Mgr. Ing. Martin Slaboch, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 19. 11. 2020

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 08. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Sourozenecké vztahy mezi dvojčaty" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu této práce Mgr., Ing. Martinu Slabochovi Ph. D. za jeho ochotu, trpělivost a cenné rady během psaní této bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala rodině a přátelům, kteří mě při psaní této práce podporovali. Především bych chtěla poděkovat svému dvojčeti Adamovi, který byl mou inspirací pro výběr tématu bakalářské práce. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří byli ochotní se výzkumu účastnit a nechali mě nahlédnout do svého soukromí.

Sourozenecké vztahy mezi dvojčaty

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou sourozeneckých vztahů mezi dvojčaty. První část práce obsahuje teoretická východiska spojená se sourozeneckými vztahy obecně. Součástí této kapitoly jsou sourozenecké konstelace a následně vztah dvojčat. Dále se práce věnuje dvojčatům a jejich kategorizaci. Jsou popsány základní typy dvojčat a pravděpodobnost jejich výskytu. V návaznosti je popsán průběh jejich porodu. Dále se teoretická část věnuje sociální nárokům spojeným s dvojčaty a analýze výskytu dvojčat. Poslední kapitola teoretické části se věnuje dvojčatům v kultuře. Druhá část práce se věnuje výzkumu, který je rozdělen na kvalitativní a kvantitativní. Kvantitativní výzkum využívá dotazník, díky kterému jsou získána data od všech typů a kombinací pohlaví dvojčat v různých věkových kategoriích. Kvalitativní výzkum formou rozhovorů zkoumá vztahy dvojčat více do hloubky. Na základě výzkumu jsou vztahy mezi dvojčaty porovnány z hlediska různých kombinací pohlaví dvojčat.

Klíčová slova: dvojčata, dvojvaječná, jednovaječná, kombinace pohlaví, sourozenci, vztah

Sibling relationships between twins

Abstract

This bachelor thesis evaluates subject of sibling relationships between twins. First chapter consists of theoretical bases of sibling relationships in general. Part of this chapter is description of sibling relationships, followed by description of twin relationship. Thesis then focuses on twins and their categorization. There are two main types of twins and possibility of their genesis described. Following with description of their labour process. Next, theoretical part of the thesis is dedicated to social standards related to twins and to analysis of their occurrence. Last chapter of theoretical part is focused on twins in cultural context. Second part is dedicated to research consisting of quantitative and qualitative methods. Quantitative research is based on questionnaire, which collects data from all twin types and sex combinations from different age groups. Qualitative research uses interviews to analyse twin relationships are compared from perspective of different sex combinations.

Keywords: twins, fraternal, identical, combination of sex, siblings, relationship

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika.....	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika.....	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Sourozenecké vztahy.....	13
3.1.1 Sourozenecké konstelace.....	15
3.1.1.1 Prvorození	16
3.1.1.2 Druhorození nebo prostřední děti	17
3.1.1.3 Benjamínci aneb ti, co se narodili jako poslední	18
3.1.1.4 Sourozenecké konstelace a dvojčata	19
3.1.2 Vztah dvojčat	20
3.2 Dvojčata.....	21
3.2.1 Jednovaječná dvojčata.....	22
3.2.1.1 Siamská dvojčata	23
3.2.2 Dvojvaječná dvojčata	24
3.2.3 Porod dvojčat	25
3.3 Výskyt dvojčat	26
3.4 Sociální nároky	28
3.4.1 Porodné.....	29
3.4.2 Rodičovský příspěvek	29
3.4.3 Přídavek na dítě.....	30
3.5 Dvojčata v kultuře	31
4 Vlastní práce	34
4.1 Představení výzkumného problému	34
4.2 Postup výzkumu.....	34
4.3 Dotazník.....	34

4.3.1	Shrnutí dotazníku	50
4.4	Rozhovory s respondenty	52
4.4.1	Výběr respondentů pro polostrukturovaný rozhovor	52
4.4.2	Charakteristika respondentů polostrukturovaného rozhovoru.....	53
4.4.3	Okruhy témat rozhovorů.....	55
4.4.4	Interpretace rozhovorů	56
5	Zhodnocení výsledků práce	73
5.1	Vztahy mezi dvojčaty	73
5.2	Rozdílnost vztahů mezi dvojčaty podle kombinace pohlaví	74
6	Závěr	77
7	Seznam použitých zdrojů	79
7.1	Citovaná literatura.....	79
7.2	Internetové zdroje.....	80
8	Přílohy	82
8.1	Příloha č. 1: Ukázka dotazníku	82
8.2	Příloha č. 2: Okruhy a otázky polostrukturovaného rozhovoru.....	87

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj porodů dvojčat v České republice v letech 2005–2012	27
Graf 2: Porody dvojčat v České republice podle pohlaví v letech 2004–2019 (vybrané roky)	28
Graf 3: Věkové rozmezí respondentů.....	35
Graf 4: Hodnocení sourozeneckého vztahu	36
Graf 5: Rivalita.....	36
Graf 6: Žárlivost.....	37
Graf 7: Porovnání pouta s dvojčetem a s ostatními sourozenci	38
Graf 8: Nevysvětlitelnost pouta mezi dvojčaty.....	38
Graf 9: Telepatie mezi dvojčaty	39
Graf 10: Shoda osobností	40
Graf 11: Potřeba odlišení se od svého dvojčete	41
Graf 12: Snaha odlišení se od svého dvojčete	41
Graf 13: Změna pohlaví dvojčete.....	43
Graf 14: Oblíbenost u rodičů	44
Graf 15: Dominantnost	44
Graf 16: "Nálepka" dvojčete	45
Graf 17: Být či nebýt z dvojčat	45
Graf 18: Frekvence sporů	46
Graf 19: Intenzivnost emocí	47
Graf 20: Důvěra	47
Graf 21: Srovnávání dvojčat	48

Seznam tabulek

Tabulka 1: Porody v České republice v letech 1994–2019 (vybrané roky)	27
Tabulka 2: Výše přídatku na dítě	31
Tabulka 3: Respondenti polostrukturovaného rozhovoru	52

1 Úvod

Téma bakalářské práce se zaměřuje na problematiku sourozeneckého vztahu mezi dvojčaty. Zatímco dříve byla dvojčata výjimečným a vzácným jevem, dnes již díky asistované reprodukci (umělému oplodnění) pro nás dvojčata nejsou ničím zvláštním.

Většina lidí vnímá dvojčata jako něco víc než jen sourozence. Dvojčata mají mít speciální nepřerušitelné pouto. Vztah mezi dvojčaty je ovšem mnohem komplikovanější a těžko vysvětlitelný. Kladný vztah mezi dvojčaty není samozřejmostí. Vývoj sourozeneckého vztahu dvojčat je ovlivněn několika aspekty, kterými se práce zabývá. Na vztah mezi dvojčaty má vliv především rodinné prostředí. Zejména jsou to pak rodiče, které svým chováním ke dvojčatům ovlivňují vývoj jejich sourozeneckého vztahu.

Teoretická část práce se nejdříve zaměřuje na sourozenecké vztahy obecně, protože jsou to nedílnou součástí pro pochopení vztahu mezi dvojčaty. Dále se práce věnuje dvojčatům. V kapitole o dvojčatech jsou popsány jejich typy, pravděpodobnost jejich výskytu a průběh jejich porodu. Dále se teoretická část zabývá sociálním nárokům spojeným s dvojčaty a analýzou jejich výskytu v České republice. V neposlední řadě se teoretická část vzhledem k oboru autorky věnuje dvojčatům v kultuře.

Téma bakalářské práce je autorce velice blízké, protože je sama z dvojvaječných dvojčat v kombinaci chlapce a dívky. V okolí autorky a jejího bratra nebyli jedinými dvojčaty, ovšem byli jedni z mála dvojčat, která byla v kombinaci obou pohlaví. Vzhledem k tomu, že autorka s jejím bratrem většinou vídali dvojčata stejného pohlaví, často přemýšleli nad tím, jaký by jejich vztah byl, kdyby jeden z dvojčat byl opačného pohlaví. Jaké by to bylo, kdyby autorka za dvojče místo bratra měla sestru? Jaké by to bylo pro jejího bratra mít jako dvojče místo sestry bratra? Jak takové vztahy vypadají? Jsou jiné než ten, který má autorka se svým bratrem? Autorka a její bratr například nikdy nemuseli tolik bojovat o vlastní identitu, nemuseli se snažit odlišit, protože rozdílné pohlaví je odlišovalo již dost. Autorka předpokládá, že pohlaví má velký vliv na vztah mezi dvojčaty, a proto jí vždy zajímalo, jak se tyto vztahy liší. Jak se liší vztah dvou dívek, dvou chlapců a chlapce a dívky.

Na tomto základě je postavena praktická část. Praktická část nejprve zkoumá vnímání vztahu samotnými dvojčaty formou dotazníku a hloubkových rozhovorů. Poté na základě tohoto výzkumu jsou vztahy mezi dvojčaty porovnány z hlediska různých kombinací pohlaví. To znamená porovnání vztahu dvou chlapců, dvou dívek a chlapce a dívky.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zpracování problematiky sourozeneckých vztahů mezi dvojčaty. Na základě výzkumu budou vztahy dvojčat porovnány z hlediska různých kombinací pohlaví.

2.2 Metodika

Teoretická část je zaměřena na studium literatury na téma dvojčat a sourozeneckých vztahů obecně. Součástí kapitoly o sourozeneckých vztazích budou sourozenecké konstelace. Hlavní teoretická část bude věnována dvojčatům. Kapitola o dvojčatech bude popisovat typy dvojčat, pravděpodobnost jejich početí a průběh jejich porodu. Součástí teoretické části budou dále sociální nároky spojené s dvojčaty a analýza výskytu dvojčat. V neposlední řadě budou popsána dvojčata v kultuře.

Praktická část je zaměřena na osobní vnímání sourozeneckého vztahu samotnými dvojčaty. Ve výzkumu budou využity kvalitativní i kvantitativní metody. Kvantitativní metoda formou dotazníku získává data od všech typů a kombinací pohlaví dvojčat v různých věkových kategoriích. Kvalitativní výzkum formou rozhovorů zkoumá vztahy dvojčat více do hloubky. Rozhovory budou provedeny se třemi páry dvojčat. Každý pár ve výzkumu bude prezentovat jednu z kombinací pohlaví. Na základě výzkumu budou vztahy mezi dvojčaty porovnány z hlediska různých kombinací pohlaví dvojčat.

3 Teoretická východiska

První část bakalářské práce se věnuje prezentaci existující odborné literatury, která se vztahuje k výzkumné problematice sourozeneckých vztahů mezi dvojčaty. Vzhledem k tématu bakalářské práce, hlavními aspekty, kterými se v této části autorka zabývá jsou dvojčata a sourozenecký vztah. Dále jsou popsány sociální nároky spojené s dětmi, kde autorka porovnává rozdíl dávek mezi dvojčaty a ostatními dětmi. V neposlední řadě, vzhledem k oboru autorky, je věnována kapitola dvojčatům v kultuře.

3.1 Sourozenecké vztahy

Tato kapitola se zabývá sourozeneckými vztahy obecně, protože tato problematika je nedílnou součástí pro pochopení sourozeneckého vztahu mezi dvojčaty.

Sourozenecký vztah je velmi komplikovaný a odráží se v kultuře již od nepaměti. Vztahy mezi sourozenci jsou jedny z nejmocnějších emocionálních vazeb v lidských interakcích. Pojmy rodina a příbuzenství jsou vyprodukovány západním kulturním myšlením. Tyto pojmy jsou vyřazeny z představ o národnosti, etnickém původu, sociální tříd nebo například náboženství. Pro moderní západní společnosti, pojmy rodina a příbuzenství poskytují systematické vzory, které jsou založené na symbolech. Obzvláště důležitá je definice v případě sourozenců. Na rozdíl od manželů či partnerů, sourozenci nemají žádný přímý vliv na reprodukci. Sourozenecký vztah je tedy strukturální základ, který však není základem pro vytváření rodin, ani jejich pokračování. Sourozenci zaujímají hranice mezi rodinnými příslušníky a lidmi, kteří jimi nejsou (Coles, 2006, s. 17–19).

Sourozeneckými vztahy se zabývá Vančurová (1966), která uvádí že dnešní rodiny jsou oproti těm dřívějším málo pohromadě. Sourozenci spolu tráví nejvíce času, což je jeden ze základních aspektů, který ovlivňuje sourozenecký vztah. Rodiče sice mají přehled o tom, jaké to je, když s dětmi tráví čas, ale nemají představu o tom, jaké to je, když jsou spolu děti samy. Nejčastěji rodiče řeší, když se jejich děti mezi sebou hádají. To samozřejmě přitahuje více pozornosti, než sourozenecká spolupráce a hra, která bývá z pravidla nedocenená. Přirozeně to pak sourozence může vést ke sporům, kterými si vynutí pozornost rodičů. Je

velice důležité uvědomit si fakt, že sourozenci jsou jedinci, kteří jsou nuceni trávit spolu čas, přestože třeba nechtějí. Ještě k tomu jsou velmi často omezeni prostorem a zájmy.

Sourozenci jsou tedy dva společníci, kteří sobě navzájem byli přiděleni, aniž by si jeden druhého zvolil. Obvykle spolu spí, jedí, hrají si se stejnými hračkami, nosí oblečení jeden po druhém a často pracují například u jednoho stolu. To vše bez možnosti vlastní volby. Kdybychom dospěle postavili do stejné situace, můžeme se jen domnívat, jak by tato situace dopadla. Pravděpodobně by pro ně takový úzký a intimní kontakt byl velice nepříjemný (Vančurová, 1966).

Děti mají tendenci se od svých sourozenců lišit. Ve velkých rodinách děti využívají malé rozdíly ve vlastnostech, schopnostech a zájmech jako způsob, jak se odlišit od svých sourozenců (Grotevant, 1978, s. 540–542)

Drijverová uvádí, že mít pouze jedno dítě znamená mít pouze polovinu problémů. Pokud jsou v rodině dvě a více dětí, pojí se s tím mnohem více potíží, ale zároveň i více radosti. *„Každé dítě je jiné, jinak vypadá, jinak se vyvíjí, má jiné zájmy, stále nás překvapuje.“* Důležité ale je, aby tento fakt nevedl rodiče k tomu, že jedno dítě je lepší než to druhé. Přestože je pravděpodobné, že jedno dítě bude více vynikat ve škole, nebo bude jeho výchova snadnější než toho druhého, nesmí se stát, aby rodiče toto dítě preferovali. Pokud by to totiž děti vycítili, mělo by to špatný vliv na jejich sourozenecký vztah. Ovšem i když se tomuto rodiče vyhnou, spory mezi sourozenci jsou téměř nevyhnutelné. Rodiče spory mezi sourozenci mohou pouze omezit vlivem spravedlnosti a rovnoměrné lásky k oběma (nebo ke všem v případě více než dvou sourozenců). *„Čím více je v rodině dětí, nebo čím větší je věkový rozdíl mezi nimi, tím je jednání složitější.“* (Drijverová, 1993, s. 85–87). Chovat se úplně stejně ke dvěma sourozencům jde těžko, ale rodiče o to musí usilovat (Novák, 2007).

Celková domácí situace má velký vliv na vztah mezi sourozenci. Velkou roli hrají například bytové podmínky. Je velký rozdíl mezi tím, když každé z dětí má svůj vlastní pokoj, stůl nebo hračky a tím, když všechny tyto věci mají společné a musí se o ně dělit. Pokud se děti musí dělit prakticky o vše, budou se s největší pravděpodobností o vše přít, a bude tak docházet ke zbytečným nedorozuměním a sporům. To vše samozřejmě komplikuje vyvíjející se vztah mezi sourozenci (Vančurová, 1966).

Novák (2007) zmiňuje důležitost soukromí. Pokud to jde, každý ze sourozenců by měl mít svůj vlastní pokoj. Většina dětských hádek je z důvodu nedostatku prostoru v pokoji.

Sourozenci společně tráví většinu času, a proto je důležité, aby každý z nich měl alespoň malé místo, které bude sloužit jako jeho vlastní teritorium.

O důležitosti rodinného prostředí se zmiňuje i Vágnerová, která uvádí, že přestože sourozenci sdílí stejnou domácnost, na každého toto rodinné prostředí působí jinak. Rodiče se k jednotlivým sourozencům nechovají stejně, a to hlavně na základě jejich rozdílů, jako například věku, pohlaví, vzhledu, jejich osobnostních vlastností či různému nadání. Od každého dítěte rodiče očekávají něco jiného a každému se věnují jiným způsobem. Jednou z příčin je i to, že přístup a pohled rodičů na výchovu se časem a věkem vyvíjí. Například rodiče u jejich třetího dítěte mají již mnohem více zkušeností než u dítěte prvního. Přístup rodičů se však může odvíjet taktéž na základě vlastností dítěte. Každé dítě má jinou osobnost, jiné potřeby a je jinak poddajné. Proto je výchova u některých dětí jednodušší než u dětí jiných. Sourozenecké vztahy se tedy vyvíjí nejen na základě genetických předpokladů a rozdílů, ale taktéž na základě výchovy od jejich rodičů (Vágnerová, 2008, s. 8).

Na sourozenecké vztahy má vliv i kombinace pohlaví. Novák (2007) uvádí: „*Pohlaví ovlivňuje jak postavení, tak i projevy, ba i přijímání v sourozenecké hierarchii.*“

Například oproti dívkám, které mají sestry nebo nemají žádné sourozence, dívky s bratry prokazují větší zájem o aktivity, které zahrnují fyzické dovednosti a strategii. Podobně je tomu tak i u chlapců. Chlapci, kteří mají pouze bratry jsou mužnější oproti chlapcům, kteří mají pouze sestry (Grotevant, 1978, s. 540–542).

3.1.1 Sourozenecké konstelace

Jak autorka zmínila, výchova rodičů je u každého ze sourozenců alespoň trochu odlišná. To se velice odráží na sourozeneckých konstelacích, kterými se tato podkapitola zabývá. Sourozenecké konstelace neboli pořadí narození hrají významnou roli v osobnostech a chování sourozenců. Pořadí narození je totiž něco, co nemůžeme žádným způsobem ovlivnit.

3.1.1.1 Prvorození

Prvorození, tedy první dítě narozené v rodině, bývají spojeni s cílevědomostí a snaživostí. Vzhledem k tomu, že je prvorozený prvním dítětem rodičů, tak je jakýmsi pokusným králíčkem. Rodiče se u něj teprve učí výchově dětí. Na jednu stranu jsou rodiče k takovému dítěti přehnaně opatrní, nedůslední a nejistí. Na druhou stranu bývají velmi přísní a nároční. Na rozdíl od později narozených dětí, se rodiče na prvorozeného dlouhodobě připravují. Vybírají jméno a nakupují dopředu vše, co dítě bude potřebovat a jsou plni očekávání už během těhotenství (Leman, 2008).

Leman (2008) dále charakterizuje prvorozené jako perfekcionisty a jako ty vážné. Dospělí prvorození jsou většinou velice úspěšní lidé s vůdčími schopnostmi. Rozděluje prvorozené podle dvou různých typů: vstřícní a agresivní. Vstřícný typ prvorozených je spojován se vzornými dětmi, které budou všem kolem sebe chtít pomáhat a vycházet s nimi. Předpokládá se u nich, že v budoucnosti budou dobrými pracovníky a studenty. Někteří lidé ovšem jejich vstřícnosti a dobromyslnosti mohou zneužívat. Druhým typem jsou agresivní prvorození, kteří jsou velice asertivní a za každou cenu musí mít poslední slovo. Za každou cenu si musí prosazovat svou vůli, mají velmi vysoké cíle a přehnanou potřebu být těmi nejlepšími. Novák uvádí, že prvorození mají pocit zodpovědnosti a sklony kontrolovat vše kolem nich. Často na základě tohoto kontrolování dělají závěry. Taktéž se zmiňuje o prvorozených ve vedoucích pozicích. Tyto pozice mají být těžko dosažitelné a náročné. Jako příklad uvádí pozici prezidenta nebo špičkového vědce (Novák, 2007).

U prvorozených, kteří jsou fyzicky silnější než jejich mladší sourozenci, je větší pravděpodobnost, že prokážou dominantní chování a budou více neústupní a méně otevření kompromisům. Prvorození se snaží potěšit své rodiče tím, že se starají o své mladší sourozence a dělají jim tak náhradní rodiče. Prvorození jsou více úzkostliví a snadno se naštvou (Rohrer, 2015).

Být prvorozeným s sebou nese spoustu výhod i nevýhod. Výhodou je například to, že se jim dostává veškeré pozornosti. Každá maličkost, kterou prvorození udělají je pro rodinu velkou událostí. Vzhledem k veškeré pozornosti, kterou prvorození dostávají, mají velkou sebedůvěru. To jim v dospělosti napomáhá k zaujímání vedoucích pozic. Mezi

nevýhody prvorozených patří například stres, pod kterým prvorození z důvodu neustálého nátlaku rodiny jsou. Prvorození si často stěžují, že na ně rodiče byli mnohem přísnější než na jejich mladší sourozence. Kromě toho se prvorození potýkají také s tím, že dostávají nejvíce práce. V očích rodičů jsou to totiž právě prvorození, na které se rodiče mohou nejvíce spolehnout, kteří práci zvládnou nejlépe a nejrychleji (Leman, 2008).

O výhodách a nevýhodách prvorozených se taktéž zmiňuje Novák. Jako výhodu uvádí největší pozornost a zájem od rodiny. Dodává: *„Může z toho vyplývat jeho lepší zabezpečení v tradici se řídících rodinách.“* Dále mají prvorození oproti ostatním sourozencům větší šanci dožít se vysokého věku. Na druhou stranu, co se nevýhod týče, má prvorozený jako nejstarší ze sourozenců více úkolů v domácnosti. Zároveň se po většinu času musí starat o své mladší sourozence a hlídat je (Novák, 2007).

3.1.1.2 Druhorození nebo prostřední děti

Leman se s ostatními autory (Wilson, Edington) shoduje na tom, že definovat prostřední děti je nejsložitější. Být prostředním dítětem znamená narodit se někde mezi prvorozeným a posledním dítětem, tzv. benjamínkem, kterému se věnuje následující podkapitola. Klasickým prostředním dítětem je druhé ze tří. *„Může to být i třetí ze čtyř, čtvrté z pěti a tak dále.“* (Leman, 2008)

Přes složitost definice prostředních dětí, Leman (2008) došel ke charakteristice: *„Narodili se příliš pozdě, aby se jim dostalo zvláštních privilegií a zacházení, které po právu získali prvorození. A také příliš brzy, aby se jim dostalo toho daru, z něhož se těší mnozí benjamínci – uvolnění otěží disciplíny.“*

Většina výzkumu dochází k tomu, že později narození jsou vždy protikladem prvorozenců. Později narozené děti hledají různé způsoby, jak se prosadit a odlišit se od staršího sourozence. Jsou velmi společenští a většinou jsou to extroverti. Proto mají tendence spoléhat se na své okolí. Později narozené děti bývají depresivnější a zranitelnější (Rohrer, 2015).

Prostřední děti mají zpravidla pocit, že jsou nedocenění a že si jich nikdo neváží. Důvodem je to, že prvorození i benjamínci mají v rodině své jasné postavení a prostředním

dětem se zdá, že pro ně už žádné místo nezbyvá. Mají tendenci cítit se jako páté kolo u vozu a jejich rodiče je v tom většinou nevědomky podporují. Příkladem bývají rodinná alba, kde je fotek prostředních dětí oproti fotkám prvorozených a benjamínku nejméně. Z důvodu jejich pocitu přebytnosti a nedocenění, mají prostřední děti tendenci upínat se na své přátele. Tvoří si tak další „rodinu“, ve které se mohou cítit vážení a výjimeční. Klasické věty, které prostřední děti slyší jsou „jsi moc malý“ nebo „jsi moc velký“, když se žadoní o stejná práva jako má prvorozený či benjamínek (Leman, 2008).

Taktéž Novák se zmiňuje o tom, že „*střed nemusí být vždycky zlatý*“. Prostřední děti bývají často problémové. Na tomto názoru se shoduje mnoho dalších autorů (Adler, Buhlerová). Prostřední děti popisuje na příkladu běžce, který se stále snaží doběhnout běžce před ním, a zároveň je ohrožován a doháněn běžcem, který je za ním (Novák, 2007).

Novák (2007) i Leman (2008) se shodují na tom, že se prostřední děti díky jejich pozici v konstelaci učí vyjednávat, uzavírat a dodržovat kompromisy a přizpůsobovat se.

Přestože se zdá, že být prostředním dítětem je jedno velké neštěstí, nese to s sebou i několik výhod. Jednou z hlavních výhod je prvorozený, který mu v životě proráží cestu. Prvorozený je totiž tím pokusným králíčkem (Leman, 2008).

Podle Adlera jsou na tom ve většině případů prostřední děti docela dobře. Ovšem uvádí, že pokud je prvorozený velice nadaný, může to pro druhorozeného znamenat problém. Mezi další výhody prostřední pozice patří to, že prostřední děti jsou v dospělosti velmi spolehlivé, protože jsou zvyklé že život není procházka růžovou zahradou. Na rozdíl od prvorozených nejsou posednutí dokonalostí, a prostě berou život takový, jaký je (Adler, 1968).

3.1.1.3 Benjamínci aneb ti, co se narodili jako poslední

Benjamínci jsou obecně spojováni s úlohou rodinného baviče. Bývají extrovertní a velmi dobře umí manipulovat lidi. Mají sklony k předvádění se. Všechna tato charakteristika je spojená se získáváním si pozornosti. „*Typickými vlastnostmi benjamínků jsou bezstarostnost a veselí, jsou to společnější tvorové, většinou oblíbení, navzdory tomu (nebo právě proto), že rádi vyvádí komediantské kousky*“. Na druhou stranu mohou být ale

taktéž temperamentní, rozmazlení a vzpurní. Rádi vše kritizují a většinou nemají moc trpělivosti. Jednou z hlavních nevýhod pro benjamínky je fakt, že je nikdo nebere moc vážně. Proto mají potřebu udělat v životě něco velmi důležitého, kvůli tomu, aby si jich někdo všimnul (Wilson, Edington, 1981).

Benjamínci se více než kdokoliv jiný potýkají se srovnáváním. Vše, co se benjamínci naučí rodiče už několikrát viděli. Benjamínci proto nedostávají tolik uznání jako jejich starší sourozenci, a dokonce mají rodiče tendenci srovnávat benjamínka a řešit, jak je možné, že benjamínek se něco naučil mnohem později než jeho starší sourozenci. Benjamínci jsou na jednu stranu rozmazlováni ale na druhou stranu často podceňováni. To benjamínky vede k aroganci, kterou se snaží zakrýt jejich vnitřní zmatek a pochybnosti (Leman, 2008).

Benjamínci dříve konají, než přemýšlí. Následky svých činů už nedomýšlejí. Jsou impulsivní a zbrklí. Za každou cenu musí vykonat něco velkolepého, aby se vyrovnali svým starším sourozencům a ostatní je tak začali brát vážně (Leman, 2008).

Novák uvádí, že benjamínci bývají v rodinách, které jsou na tom finančně a materiálně dobře. Uvádí: „*Jsou to děti pro potěšení.*“ Nejčastěji se rodiče rozhodnou pro benjamínka v té době, kdy jsou všechny jejich kariérní cíle dosaženy a nevědí co dál. Benjamínci jsou tedy vyplněním tohoto prázdného místa. Proto jsou benjamínci velice rozmazlováni. Na druhou stranu se může stát, že se benjamínek narodí starším rodičům, kteří už nemají tolik síly a elánu pro jeho výchovu. V případě, že i starší sourozenci jsou dospělí a osamostatnění, benjamínek se stává jedináčkem (Novák, 2007).

3.1.1.4 Sourozenecké konstelace a dvojčata

Přestože mezi dvojčaty není věkový rozdíl, i u nich sourozenecká konstelace do určité míry hraje roli. Otázka, se kterou se setkávají každá dvojčata je, kdo z nich je ten starší. Kdo se narodil jako první? Dvojče, které je tím šťastlivcem, se vždy hrdě přihlásí. Jeho prvorozenectví je totiž jedna z věcí, ve které oproti svému dvojčeti vyniká a nikdo to nemůže změnit. Z hlediska sourozenecké konstelace Leman uvádí, že nejlepší pro dvojčata je, když se narodí jako poslední. Dodává, že tomu tak stejně často bývá, protože u žen v pozdějším věku je větší pravděpodobnost, že dvojčata budou mít než u žen mladších (Leman, 2008). Této problematice se více věnuje kapitola 3.2.

Pořadí narození u dvojčat však hraje větší roli při porodu. První z dvojčat má větší šanci na přežití než to druhé. Tuto problematiku více probírá podkapitola 3.2.3.

3.1.2 Vztah dvojčat

Vývoj u dvojčat je mnohem komplikovanější než vývoj u jednoho dítěte. Dvojčata mají sebe navzájem jako podporu. Jejich vzájemné pouto se vyvíjí rovnoběžně a společně s poutem mezi matkou a dítětem. Z počátku dvojčata nejsou schopna ani ochotna jeden bez druhého fungovat. První zkušenosti s rozdělením dvojčat nastávají ve věku, kdy se dvojčata začínají plazit a postupně učí chodit. V tuto chvíli dvojčata poprvé poznávají sebe jako dvě individua. Začínají mít postupně větší toleranci k jejich fyzickému rozdělení (Klein, 2003).

Vztah dvojčat se nejvíce odvíjí od jejich rodičů, konkrétně od jejich matky. Záleží na tom, jestli se matka bude ke dvojčatům chovat jako ke dvěma individuím anebo jestli je bude vychovávat jako jednu jednotku. Pokud jim totiž matka nebude dávat najevo, že jsou od sebe dvojčata odlišná a každé z dvojčat je samostatné individuum, může se stát, že na sebe budou dvojčata až příliš závislá. To se v budoucnosti projevuje tak, že se oběma dvojčatům těžko navazují vztahy s ostatními lidmi, protože u všech hledají a očekávají stejné pouto, jako mají se svým dvojčetem, což je prakticky nemožné (Klein, 2003).

Klein (2003) dále uvádí, že přestože na sebe dvojčata bývají závislá a nedokážou si představit život jeden bez druhého, v průběhu života dorostou do fáze, kdy pro ně nakonec bude jednodušší být bez sebe než společně. Jinak řečeno, v mladém věku je pro dvojčata představa rozdělení stresující a nepříjemná, zatímco rozdělení při dospívání je pro ně velice vítanou úlevou.

Novák (2007) uvádí: „*Bývají na sebe zvýšeně vázaná, výrazně se vzájemně ovlivňují, problémy jednoho jsou i problémy druhého.*“ Dále poukazuje na to, že je pro ostatní velmi lákavé, dvojčata porovnávat.

Leman (2008) vysvětluje, že rodina se dvěma dětmi bude muset řešit velkou rivalitu a soupeření mezi těmito dětmi. Uvádí, že k rivalitě dochází zejména u dětí stejného pohlaví.

3.2 Dvojčata

Dvojčata se stejně tak jako ostatní děti musí vypořádávat se stejnými procesy emocionálního vývoje. Na rozdíl od jedináčků se však musí vypořádávat navíc s faktem, že jsou dvojčaty. To s sebou nese mnoho výhod i nevýhod (Lewin, 2014, s. 10).

Mají na sebe specifickou vzájemnou vazbu, kterou je velice těžké popsat. Lidé, kteří z dvojčat nejsou, mohou mít potíže s pochopením a oceněním tohoto pouta. Na rozdíl od ostatních sourozenců, mají dvojčata nevýhodu v tom, že musí projít dlouhou cestou, při které si budují své vlastní identity a individuality. Lidé pokládají za roztomilé, když dvojčata nosí stejné oblečení a sdílí spolu téměř vše, včetně ambicí a přátel. Ve skutečnosti vystavovat dvojčata do této situace, jim akorát ztěžuje jejich cestu za svou vlastní identitou (Klein, 2012).

Kým se dvojčata v průběhu života stanou a jaký to bude mít vliv na jejich sourozenecký vztah, se velice liší od představ a předpokladů kultury. První identita, kterou dvojčata po početí dostanou je „pár“. S touto identitou jsou spojováni, přestože již od narození se vyvíjí jejich individuální identita. Tato individualita se vyvíjí například na základě rozdílnosti vztahů s jejich rodiči. Když jeden z rodičů chová jedno z dvojčat, začíná se rodit nové spojení mimo spojení s dvojčetem. Při dospívání je pro dvojčata důležitější jejich vlastní identita a psychická rovnováha než jejich pouto. V průběhu života pak podobné pouto hledají u ostatních lidí, například v přátelství či partnerství, avšak najít toto pouto s někým jiným je velice náročné, ne-li nereálné (Klein, 2012).

Přestože jsou si dvojčata velice podobná, mají jiné názory. Pro rodiče je výchova dvojčat velice náročná, protože každé z nich chce spát v jiný čas, jíst v jiný čas a hrát si v jiný čas. Tato nesouhra má velký dopad na psychiku rodičů i dvojčat. Klasickým příkladem je to, když jedno dvojče spí a druhé nechce. Tím budí to první dvojče, které je pak mrzuté a takto stále dokola (Novák, 2007).

Dvojčata se rozdělují na dva základní typy. Jednovaječná, také nazývána monozygotní nebo identická, a dvojvaječná, též nazývána dizygotní nebo bratrská. Jednovaječná dvojčata sdílí 100 % své genetické výbavy a vznikají rozdělením oplodněného vajíčka mezi prvním a čtrnáctým dnem od početí. Dvojvaječná dvojčata vznikají oplodněním dvou vajíček dvěma spermii a sdílí 50 % své genetické výbavy, stejně jako každý jiný

pár sourozenců (Segal, 2017, s. 1). Dvojčata se z 85 % rodí jako dvojvaječná a jako jednovaječná pouze z 15 %. Dvojčata, která jsou stejného pohlaví mají velkou převahu nad dvojčaty různého pohlaví (Neumann, Kloučková, 1999, s. 264)

U žen, které pocházejí z rodin, ve kterých se v dřívějších generacích vícečetné těhotenství již vyskytovalo, je větší pravděpodobnost, že samy vícečetné těhotenství budou mít. Dvojčata se rodí nejčastěji ženám ve věku 25–30 let. Častěji se pak dvojčata rodí při porodech, které nejsou pro ženy první (Rubeška, 1921). Taktéž další autoři (Neuman, Kloučková) uvádí, že nejvíce dvojčat rodí ženy ve věku 25–29 let, a ženy které už měly dítě. Konkretizují, že se takovým ženám rodí dvojčata nejčastěji při třetím až pátém porodu.

Průběh těhotenství s dvojčaty je spojen s většími obtížemi. Těhotenství vede častěji k potratu nebo předčasnému porodu než těhotenství s jedním dítětem. Pouze jedna třetina vícečetných těhotenství dosahuje pravidelného konce. Může se stát, že jeden z plodů během těhotenství zahyne a druhý se pak vyvíjí dále (Rubeška, 1921, s. 191–192).

3.2.1 Jednovaječná dvojčata

Jednovaječná dvojčata mohou být taktéž nazývána identická. Již z tohoto pojmenování vyplývá, že identická dvojčata jsou těmi dvojčaty, která jsou si natolik podobná, že jsou často zaměňována jeden za druhého. Mohou si být natolik podobná, že si je rodiče mohou ze začátku plést a omylem jedno dítě vykoupat dvakrát a druhé ani jednou. Dokonce i když jsou starší, jejich nejlepší přátelé si často pletou jejich jména. Přibližně jedna čtvrtina všech dvojčat jsou jednovaječná dvojčata. Jeden z 352 porodů (obecně) je porod jednovaječných dvojčat. Jednovaječná dvojčata jsou předmětem zájmu vědců, protože jsou výsledkem symetrického rozdělení jediného embrya odvozeného z jediného oplodněného vajíčka (Newman, 1932, s. 169).

Jednovaječná dvojčata vznikají oplodněním jednoho vajíčka, které se v následných dnech po oplodnění rozdělí. Pokud se vajíčko rozdělí do tří dnů, obě z dvojčat budou mít svou vlastní placentu a budou oddělena dvěma vlastními plodovými blánami. Pokud se vajíčko rozdělí mezi třemi až sedmi dny, kdy se vajíčko usazuje v děložní sliznici, obě z dvojčat sdílí jednu společnou placentu, jeden vnější obal a dvě vnitřní plodové blány. Výjimečně dochází i k vzácnému případu, kdy se vajíčko rozdělí mezi osmým až dvanáctým dnem. V tomto případě se obě dvojčata vyvíjí společně v jedné dutině plodového vejce, což

znamená že nejsou oddělena žádnými plodovými blanami, a mají jednu společnou placentu. Ať už se vajíčko rozdělí v jakémkoliv dni, jednovaječná dvojčata budou mít vždy shodnou genetickou výbavu. Příčina vzniku jednovaječných dvojčat není doposud známa (Rulíková Vítková, 2016).

3.2.1.1 Siamská dvojčata

U jednovaječných dvojčat může dojít i k vadě, kdy se zárodek rozděluje až po třináctém dni od početí. V tomto případě však již nemůže dojít k úplnému rozdělení a tím pádem vznikají siamská dvojčata. Siamská dvojčata jsou dvě osoby, které jsou k sobě srostlé ve stejné partii těla. Nejčastěji bývají spojena v oblasti hrudníku a oblasti zad. Vzácnější případy bývají srostlé v oblasti hlavy. S dnešní technikou se dá velice brzy zjistit, zda žena nosí siamská dvojčata. Takové těhotenství se ukončuje umělým přerušením, ačkoliv většinou dochází k samovolnému potratu. Pokud se siamská dvojčata i přesto narodí, přibližně polovina z nich záhy po porodu umírá. Když se narodí siamská dvojčata, nejčastěji to bývají dívky. (Rulíková Vítková, 2016).

Neumann a Kloučková popisují siamská dvojčata jako „srostlá dvojčata“ a uvádí, že se může stát, že zatímco se jedno z těchto dvojčat vyvine, druhé může zakrtnout a být jakýmsi přívěskem zcela vyvinutého dvojčete (1999, s. 265).

Přestože siamská dvojčata bývají častěji dívky, jsou pojmenována po bratrech Bunkerových, kteří pocházeli právě ze Siamu, dnešního Thajska. Bratři Bunkerovi měli jít na operaci, aby byli oddělení, ovšem nakonec se operace pro její přílišnou riskantnost neuskutečnila. Rozdělení siamských dvojčat je velice nebezpečný zákrok, u kterého si lékaři nikdy nemůžou být jistí, že se vydaří. Ve většině případů se siamská dvojčata ani rozdělit nemohou, protože často sdílí životně nutné orgány. Jsou ovšem i případy, kdy se siamská dvojčata již podařilo úspěšně rozdělit (Rulíková Vítková, 2016).

Hlavní problém při rozdělování siamských dvojčat spočívá v jejich rozsáhle spojené oběhové soustavě. I když se siamská dvojčata narodí živá, jejich rozdělení bývá z pravidla příliš nebezpečné. Ostatní orgány mezodermálního původu jako například svaly, kostra nebo pohlavní a vylučovací soustava bývají abnormálně vyvinuté. Zároveň však jejich nervové systémy jsou zcela oddělené a fungují individuálně (Bowesman, 1940, s. 436).

3.2.2 Dvojvaječná dvojčata

Dvojvaječná dvojčata mohou být dvou variant. Varianta stejného pohlaví a varianta rozdílného pohlaví. Přestože vás na první pohled nezaujmu jako identická dvojčata, jsou stále velmi zajímavá. Některé páry sdílejí vyšší podíl genů souvisejících s určitými vlastnostmi než jiné. Zajímavé je, že například dvojčata varianty rozdílného pohlaví si mohou být více podobná než dvojčata varianty stejného pohlaví (Segal, 2017, s. 1–2).

„Dvojvaječná dvojčata sdílejí v průměru jen 50 % svých genů, stejně jako každý jiný pár sourozenců“ (Powledge, 1993, s. 420).

Následkem jejich rozdílné dědičnosti jsou mezi dvouvaječnými dvojčaty větší rozdíly než u dvojčat jednovaječných. Rozdíly způsobené výchovou jsou však stejné u obou typů dvojčat. Na základě své odlišnosti se dvojvaječná dvojčata brzy dostanou do různých vztahů s prostředím a budou zažívat velmi odlišné reakce od lidí se kterými se budou stýkat a pracovat. Je evidentní, že prostředí nemůže mít absolutně identický vliv na jakýkoliv pár dvojčat. Každá dvojčata jsou občas rozdělena. Mohou každé hrát jiné hry, jíst jiné jídlo, mít jiné známosti a jiné vztahy s rodiči nebo ostatními členy společnosti. Podle studií jsou však tyto rozdíly v určitých fázích života a prostředí významnější právě pro dvojvaječná dvojčata (Wilson, 1989, s. 629–630).

Na rozdíl od jednovaječných dvojčat, u kterých se oplodní jedno vajíčko, které se v následujících dnech rozděluje, dvojvaječná dvojčata vznikají oplodněním dvou vajíček dvěma různými spermii. Z pravidla se při ovulaci uvolňuje jedno vajíčko, může se však stát, že se uvolní i dvě najednou. Vzhledem k tomu, že u dvojvaječných dvojčat jsou oplodněna dvě vajíčka, každé z dvojčat má svou vlastní placentu a obě plodové blány. Každé z dvojčat má svou vlastní genetickou výbavu, což znamená, že mohou být i rozdílného pohlaví. Zatímco u jednovaječných dvojčat není přesně jasná příčina vzniku, u dvojvaječných dvojčat je několik faktorů, které napomáhají a ovlivňují jejich vznik. Větší pravděpodobnost početí dvojvaječných dvojčat je například při vyšší váze, výšce nebo vyšším věku ženy. Pokud je žena afroamerického původu nebo prodělává již několikáté těhotenství. V neposlední řadě je větší pravděpodobnost dvojvaječných dvojčat u ženy, u které se taková dvojčata v rodině už vyskytla. Z tohoto vychází, že početí dvojčat ovlivňují pouze ženy, muži nikoliv (Rulíková Vítková, 2016).

3.2.3 Porod dvojčat

Přestože jsou porody naprosto přirozená věc, může se stát, že se zkomplikují a rizikové mohou být i když má matka porodit jen jedno dítě. Pokud se ovšem jedná o vícečetné těhotenství, můžeme očekávat, že bude rizikové pokaždé.

Nebezpečí úmrtí dvojčat při porodu je až čtyřikrát vyšší než u porodu jednoho dítěte. Při vícečetném těhotenství často bývá porod předčasný. Z toho důvodu je potřeba, aby novorozenecké oddělení bylo vybaveno potřebnými přístroji pro případný příjem dvojčat s nízkou hmotností. Preference pro porod dvojčat se mohou lišit v každé porodnici. V některých porodnicích preferují porod přirozenou cestou, jinde naopak pro bezpečí dvojčat, zejména druhého dvojčete, preferují porod císařským řezem a praktikují ho téměř automaticky. Přirozený porod se volí v případě, že obě z dvojčat míří hlavičkami směrem dolů a porod probíhá v termínu. Takový porod může probíhat buď přirozeně nebo může být uměle vyvolán, například z důvodu vysokého tlaku, mírně opožděného nitroděložního vývoje jednoho z dvojčat anebo v případě že lékař rozhodne o ukončení těhotenství mezi 38. – 39. týdnem, což je optimální termín. Porod prvního z dvojčat je prakticky stejný jako u porodu jednoho dítěte. Císařský řez je volen vždy, jsou-li dvojčata ve špatné poloze. Takový porod je sice víceméně bezrizikový, rychlejší a bezbolestný, ovšem rekonvalescence a návrat do klasického režimu je pro matky po porodu mnohem delší, náročnější a bolestivější (Rulíková Vítková, 2016, s. 45–46).

Plánovaný přirozený porod dvojčat ve věku 8 měsíců či starších, s sebou nese riziko 4 % (Barrett, 2003, s. 448).

V posledních dvaceti letech lékaři začali spíše volit variantu císařského řezu při porodu dvojčat, a tak jejich počet velmi narostl. Císařský řez se však pojí s několika nepříjemnými následky, o kterých se tolik nemluvalo. Následky, které se pojí s císařským řezem mohou být například velké krvácení, delší pobyt v nemocnici, větší úraz a trauma močového měchýře a celková delší a náročnější rekonvalescence ženy. Přestože císařský řez je někdy na místě, mnohým císařským řezům by se dalo předejít, pokud by porod vedl kvalifikovanější porodník s více zkušenostmi (Spencer, 2006, s. 613).

Délka mezi narozením prvního a druhého dvojčete u přirozeného porodu se v literatuře rozchází. Rulíková (2008) uvádí, že porod prvního z dvojčat je prakticky stejný

jako u porodu jednoho dítěte. Druhé z dvojčat se narodí většinou 8 až 10 minut po prvním. Podle Bulíře délka mezi porodem prvního a druhého dvojčete obvykle trvá 15 minut až jednu hodinu. Ve vzácných případech může přestávka trvat i několik dnů (Bulíř, 1903 s. 44) Tato uvedená rozdílnost je dána časovou diferencí sta let od publikace obou studií. Délka porodu dvojčat se taktéž odvíjí od toho, zda je porod veden přirozeně či císařským řezem. Při císařském řezu rozdíl mezi dvojčaty tvoří pár minut, zatímco u přirozeného porodu je tento rozdíl o něco větší.

Téměř u jedné čtvrtiny těhotenství s dvojčaty bývá jejich vývoj přerušen předčasným porodem. Ovšem dvojčata obecně nedosahují plného vývoje, zejména průměrné váhy a výšky jako jedináčci (Bulíř, 1903, 43–44). Neumann a Kloučková také zmiňují, že co se týče velikosti a váhy, dvojčata nedosahují průměrného ukazatele i když jsou donošená. Vždy budou méně vyvinutá než jednorozenci. Oproti jednorozencům je jejich úmrtnost velká a z důvodu jejich časté nedostačující vyvinutosti jsou méně schopna života. Dvojčata, která jsou mužského pohlaví mají vyšší úmrtnost než dvojčata ženského pohlaví. Nejlépe na tom jsou dvojčata v kombinaci obou pohlaví. (1999, s. 265). Novák (2007) uvádí, že druhé z dvojčat je na tom vždy hůře než to první. Dodává, že: „*Riziko „mladšího, neboť druhého“ z dvojice je mnohem vyšší, pokud jde o chlapce než o dívku.*“

3.3 Výskyt dvojčat

V České republice bylo od roku 1950 do roku 2011 zaznamenáno 8,462 milionů porodů. Z necelých 8,5 milionů porodů bylo 194 tisíc vícečetných (Kačerová, 2011). Ze sledovaného období se nejméně dvojčat narodilo v roce 1994, kdy bylo 998 porodů dvojčat, a nejvíce dvojčat se narodilo v roce 2010, ve kterém byl počet porodů dvojčat 2446 (ČSÚ).

Od devadesátých let můžeme pozorovat nárůst porodů dvojčat. Pravděpodobnost výskytu vícečetných těhotenství udává Hellinovo pravidlo. Podle Hellinova pravidla se dvojčata vyskytují jedenkrát na 85 těhotenství. Nejvýraznější nárůst vícečetného těhotenství je vlivem léčby neplodnosti, metodami asistované reprodukce (Koterová, 2008, s. 1). Podle ČSÚ však počet porodů dvojčat rostl pouze do roku 2010, který jak již bylo zmíněno, byl zároveň rokem, kdy se narodilo nejvíce dvojčat. Od té doby počet narozených dvojčat začal klesat.

Tabulka 1: Porody v České republice v letech 1994–2019 (vybrané roky)

	1994	1999	2004	2009	2014	2019
Porody celkem	105 888	88 286	96 078	116 261	108 547	111 166
Jedno dítě	104 876	86 829	94 246	113 869	106 853	109 705
Dvojčata	998	1 427	1 813	2 378	1 683	1 455
Trojčata	13	29	19	14	11	6
Čtyřčata	1	1	0	0	0	0

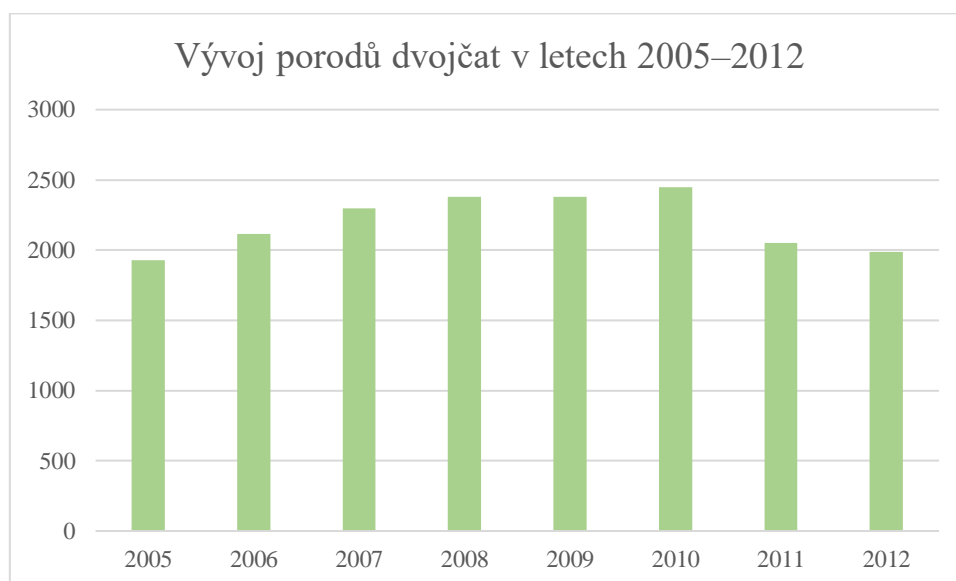
Zdroj: ČSÚ

V roce 2013 se v České republice narodila paterčata. Jsou tak prvními a prozatím jedinými paterčaty, které se v České republice vyskytují (Česká televize, 2014).

Podle ČSÚ se nejvíce dvojčat narodilo v letech 2006–2011, kdy počet narozených dvojčat přesahoval 2000. Jak již autorka zmínila, pokles porodů dvojčat začal po roce 2010. Přestože v roce 2011 celkový počet porodů dvojčat stále přesahoval 2000, oproti předchozímu roku počet klesl o necelých 400.

Tento pokles můžeme připsat také tomu, že se při asistované reprodukci začal preventivně omezovat počet embryí. Pokud i přesto došlo k vícečetnému těhotenství, dalším řešením je asistovaná redukce mnohočetných těhotenství. Jak autorka již zmínila, vícečetná těhotenství jsou riziková a plná komplikací. Za účelem prevence těchto komplikací může dojít k redukci, tzn. snížení počtu embryí během těhotenství. (Dostál, 2004, s. 79).

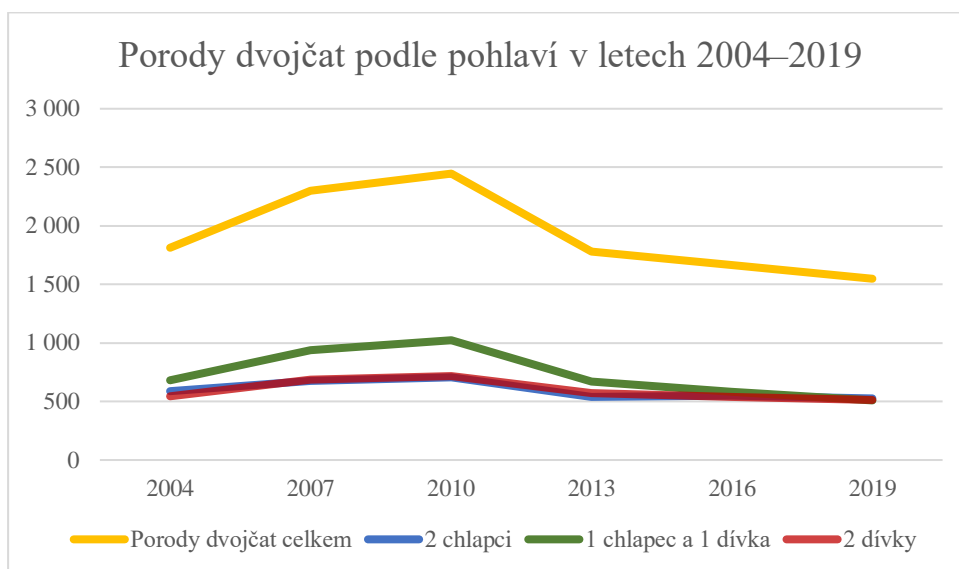
Graf 1: Vývoj porodů dvojčat v České republice v letech 2005–2012

Vlastní zpracování

Co se týče porodů dvojčat z hlediska kombinace pohlaví, nejvíce dvojčat se rodilo v kombinaci jednoho chlapce a jedné dívky. Po roce 2010 nastal úpadek spojený s celkovým úpadkem porodů dvojčat. Počty porodů dvou dívek a porodů dvou chlapců se téměř nelišily. Od roku 2016 se porody všech kombinací pohlaví liší pouze v řádu desítek, tudíž ani jedna z kombinací nemá výraznou převahu nad ostatními.

Graf 2: Porody dvojčat v České republice podle pohlaví v letech 2004–2019 (vybrané roky)

Vlastní zpracování

3.4 Sociální nároky

Nárok na dávky a příspěvky má za určitých podmínek každá matka či rodina bez ohledu na to, jestli porodila jedno dítě nebo dvojčata. Tato kapitola se zaměřuje na vybrané sociální nároky spojené s dětmi obecně, s porovnáním rozdílů mezi dvojčaty a ostatními dětmi. Mezi příspěvky, na které se tato kapitola zaměřuje, a které jsou spojené s dětmi, patří porodné, příspěvek na dítě a rodičovský příspěvek.

Porodné a příspěvek na dítě jsou závislé a odvíjí se od příjmu rodiny. Rodičovský příspěvek na příjmech rodiny závislý není (Úřad práce ČR, 2020).

3.4.1 Porodné

„Porodné je jednorázová dávka, která je určena jako příspěvek na náklady související s porodem a narozením dítěte. Jde o dávku příjmově testovanou a vyplácí se v pevných částkách“ (MPSV, 2020).

Podle Ministerstva práce a sociálních věcí (2020), nárok na porodné má žena po porození prvního nebo druhého živě narozeného dítěte. V případě smrti matky, která ale splnila podmínky na porodné, má nárok na porodné otec. V případě nepřítomnosti nebo neschopnosti rodičů se o dítě postarat, nárok na porodné může mít i osoba, která převzala dítě (do 1 roku) do trvalé péče. Porodné je dáno jasně stanovenou částkou. Pokud rodiče splňují podmínky, mají nárok na jednorázový příspěvek, který činí 13 000 Kč na první dítě a 10 000 Kč na druhé dítě. V případě dvojčat (nebo i ostatních vícčrat), která jsou současně prvním i druhým dítětem v rodině, příspěvek činí 23 000 Kč. Tato částka je součtem příspěvků na první a druhé dítě. Na porodné má ale každá rodina nárok pouze dvakrát. Pokud se tedy dvojčata narodí do rodiny, kde se před nimi už jedno dítě narodilo, příspěvek bude činit pouze 10 000 Kč.

„Rozhodný (čistý) příjem rodiny v kalendářním čtvrtletí před narozením nebo převzetím dítěte musí být nižší než 2,7násobek životního minima rodiny. Do rozhodného příjmu se nezapočítává přídavek na (starší) dítě.“ (MPSV, 2020)

3.4.2 Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek je dávka pro rodiče, který osobně pečuje o nejmladší dítě v rodině po celý kalendářní měsíc. Příspěvek si rodič musí vyčerpat nejdéle do 4 let od narození dítěte. Rodič má právo na volbu měsíční výše čerpání rodičovského příspěvku. Rozhodující faktor pro stanovení měsíční výše rodičovského příspěvku je výše denního vyměřovacího základu. Stanovenou volbu výše rodičovského příspěvku lze změnit jednou za tři měsíce. Jak již autorka zmínila, rodičovský příspěvek nezávisí na příjmech rodiče. Podmínkou je trvalý pobyt v České republice, Rodič má právo při nároku na výplatu rodičovského příspěvku stále pracovat, a zlepšovat tak sociální situaci rodiny. Po dobu výkonu výdělečné činnosti nebo například studia však musí zajistit, aby o dítě pečovala jiná

zletilá osoba. Na rozdíl od mateřské, nárok na rodičovský příspěvek vzniká automaticky (MPSV, 2020).

Přestože si rodič může stanovit měsíční výši příspěvku sám, je zde omezení maximální výše. Od roku 2021 je maximální výše měsíčního čerpání příspěvku zvýšena na 10 000 Kč. V případě dvojčat a ostatních vícero dětí se maximální výše měsíčního čerpání zvýšila na 15 000 Kč (MPSV, 2021).

Předchozí rodičovský příspěvek na jedno dítě činil 220 000 Kč a na dvojčata 330 000 Kč. V roce 2020 vláda schválila zvýšení rodičovského příspěvku na jedno dítě o dalších 80 000 Kč. To znamená, že od roku 2020 příspěvek na jedno dítě činí 300 000 Kč. Rodiny s dvojčaty se dočkaly ještě většího zvýšení příspěvku o 120 000 Kč. Rodičovský příspěvek na dvojčata (či ostatní vícero dětí) je tedy 450 000 Kč (Porovnej24, 2020).

Zvýšení rodičovského příspěvku se týká nejen rodičů, kteří příspěvek začali čerpat po jeho zvýšení, ale také rodičů, který příspěvek již pobírají na dítě mladší 4 let (MPSV, 2020).

3.4.3 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je dávka pro rodinu s nižším příjmem, ve které žije nezaopatřené dítě. Podle Úřadu práce ČR je nezaopatřené dítě takové, které:

- 1) studuje (plní povinnou školní docházku nebo pokračuje ve studiu, a to maximálně do 26 let), nebo není z důvodu nemoci či úrazu schopné studovat, anebo z důvodu dlouhodobého nepříznivého zdravotního stavu, kvůli kterému není schopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.
- 2) je po skončení povinné školní docházky do 18 let vedené v evidenci krajské pobočky Úřadu práce v ČR jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.

Výše příspěvku se odvíjí od věku dítěte. Věk dítěte se u přídavku na dítě dělí do tří skupin věkového rozmezí a to 0–6 let, 6–15 let a 15–26 let.

Tabulka 2: Výše přídatku na dítě

Věk nezaopatřeného dítěte	Základní výměra příspěvku na dítě	Zvýšená výměra přídatku na dítě
0 až 6 let	500	800
6 až 15 let	610	910
15 až 26 let	700	1 000

Zdroj: MPSV

„V případě, že má některá ze společně posuzovaných osob v každém měsíci rozhodného období příjem, přičemž je zachován nárok na dávku, může být výše přídatku na dítě zvýšena o 300 Kč měsíčně na tzv. zvýšenou výměru.“ (Úřad práce ČR, 2020)

Přídatok na dítě se vyplácí i ústavům nebo zařízením, které mají nezaopatřené děti v péči. Do ciziny se však nevyplácí (Úřad práce ČR, 2020).

Co se týče dvojčat, přídatok na dítě se u dvojčat nijak neliší. Pokud si rodina s dvojčaty o přídatok zažádá, přídatok bude stejný, jako kdyby si o něj zažádala rodina s dvěma dětmi, které dvojčaty nejsou.

3.5 Dvojčata v kultuře

Dvojčata se v kultuře objevují již od nepaměti. V kultuře je významných dvojčat mnoho, a proto jsou vybrána taková dvojčata, u kterých jsou zjevné aspekty sourozeneckého vztahu mezi dvojčaty.

První historické zmínky o dvojčatech se objevují již v Bibli. Dvojčata Jákob a Ezau, synové Izáka a Rebeky, byli předurčení k tomu, že každý z nich bude jiný jak po psychické, tak po fyzické stránce. Jejich naprosto rozdílné povahy předpověděl Boží anděl už před jejich narozením. Na základě bible můžeme určit, že Jákob a Ezau byla dvojvaječná dvojčata. Celý život bojovali o prvenství, což je prvním případem **rivalit**y mezi dvojčaty (Rulíková Vítková, 2016). Prvorozeným byl Ezau. Ezau byl lovcem, zatímco Jákob se zdržoval doma a byl tím, kdo více přemýšlí. Ezau byl oblíbencem Izáka a Jákob byl oblíbencem Rebeky. Jednoho dne, když se Ezau vrátil vyčerpaný domů, chtěl od Jákoba jídlo, které uvařil. Jákob chtěl jídlo vyměnit za Ezauovo prvorozenství. Ezau pod vlivem

hladu a vyčerpanosti své prvorozenství prodal. Když jejich otec Izák zestárl a oslepl, zavolal k sobě Ezaua, aby mu jako prvorozenému požehnal. Chtěl po něm, aby mu šel něco ulovit, aby se mohl najíst zvěřiny, kterou měl rád. Ezau šel na lov, čehož Jákob za pomoci Rebečky využil. Rebecka Jákoba oblékla do šatů, které patřily Ezauovy a vzhledem k tomu, že Ezau měl hrubou a chlupatou kůži, ovinula Jákobovi ruce do kůže kozlíků. Když šel za Izákem, tvrdil mu, že mu jakožto Ezau donesl požadované jídlo. Izák se nenechal hned obelstít, a tak přivolal Jákoba, aby si na něj mohl sáhnout. Když na Jákoba sáhnul, cítil hrubou a chlupatou kůži (díky Rebece) a následně Jákobovi požehnal. Když to Ezau zjistil, pochopitelně byl velice rozhněvaný. Natolik rozhněvaný, že chtěl Jákoba zabít, a proto Jákob musel utéct (BibleGateway).

S dvojčaty se setkáváme i v řecké a římské mytologii. Ze zástupců dvojčat v kombinaci pohlaví chlapce a dívky jsou to například božská dvojčata Apollón a Artemis, děti boha Dia a bohyně Léto. Apollón je bohem slunce a hudby a Artemis, též nazývána Diana, je bohyně měsíce a lovu. Artemis se narodila o den dříve než Apollón, a tak pomáhala matce při jeho porodu (Rulíková Vítková, 2016).

Jedním z příběhů o dvojčatech, ve kterém je zjevná **nerozlučnost dvojčat**, je příběh dvojčat Kastora a Polydeukése (také Polluxe), kteří jsou též známí jako Dioskúrové.

Narodili se ve Spartě, pozemské matce Lédě. Byli to hrdinové homérských epopéjí. Byli dvojčata, ale každý z nich měl jiného otce. Kastor byl potomkem smrtelníka, spartánského krále Tyndarea, a Polydeukés byl potomkem samotného Dia (Rulíková Vítková, 2016). Tato situace dvojčat, kdy každé z nich má jiného otce je sice netypická, ale teoreticky možná. Dvojčata měla dvě sestry, z nichž jedna – Helena byla dcerou Dia, tedy pokrevní sestrou Polydėja a druhá dcerou Tyndarea, tedy pokrevní sestrou Kastora (Novák, 2007). Dvojčata byla natolik nerozlučná, že když se projevila smrtelnost Kastora, Polydeukés se s tím nehodlal smířit. Chtěl se proto vzdát své nesmrtelnosti, což Zeus nemohl dovolit. Proto mu povolil rozdělit se o svou nesmrtelnost s Katorem. Řekové umístili dvojčata na nebeskou klenbu jako souhvězdí Blíženců (Gemini) (Rulíková Vítková, 2016).

Vzhledem k tomu že Římané od Řeků převzali kulturu včetně božstev, nacházíme zde taktéž řadu dvojčat.

Další dvojčata, u kterých je zjevná **rivalita**, zplodil římský bůh války Mars společně s Rheou Siliviou. Jde o velmi známá dvojčata Romula a Rema. Přestože Rhea složila slib panenství, bohu Martovi podlehla. Rhea měla být zabita a dvojčata se měla nechat utopit. Díky smilování boha Tibera neumřel nikdo z nich (Novák, 2007). Narození dvojčat představovalo problémy s nedostatkem potravy. Romula a Rema se ujala vlčice, která je odkojila a chránila je před chladem (Rulíková Vítková, 2016). Romulus a Remus jsou známí pro založení Říma. Společnými silami překonali spoustu překážek. Později se však nedokázali dohodnout na jméno společně vybudovaného města. Přestali mít respekt jeden k druhému, a nakonec Romulus zabil Rema (Novák, 2007).

4 Vlastní práce

4.1 Představení výzkumného problému

Autorčin zájem o problematiku sourozeneckých vztahů mezi dvojčaty pramení především z osobní snahy pochopit vztah mezi ní a jejím bratrem dvojčetem. Teoretická část se proto zaměřuje na dvojčata a sourozenecké vztahy obecně. Záměrem autorky je však zjistit, jak tento vztah vnímají dvojčata sama. Poté na základě výzkumu porovnat rozdíly mezi vztahy dvojčat na základě jejich pohlaví.

4.2 Postup výzkumu

Pro bakalářskou práci byla zvolena kombinace kvantitativních i kvalitativních metod. V **kvantitativní části** je využíván dotazník. Dotazník byl respondentům poskytnut online formou. Díky efektu sněhové koule byl dotazník rozeslán prostřednictvím sociálních sítí i mezi dvojčata mimo autorčino okolí.

V **kvalitativní části** autorka využila polostrukturované rozhovory s vybranými respondenty. Polostrukturované rozhovory umožnily řešit problematiku více do hloubky. Rozhovory byly provedeny se všemi kombinacemi pohlaví mezi dvojčaty. Na základě těchto rozhovorů bude autorka následně porovnávat rozdílnost sourozeneckého vztahu mezi dvojčaty z hlediska různých kombinací pohlaví.

4.3 Dotazník

Dotazník obsahuje 27 otázek, včetně otázek úvodních, které slouží jako kategorizační. Dotazník se skládal z uzavřených i otevřených otázek, včetně volného prostoru pro libovolné vyjádření respondentů na konci dotazníku. Dotazník slouží jako kvantitativní metoda pro doplnění výzkumu a pro statistické porovnání.

Vyplňování dotazníku probíhalo v únoru 2021. Odkaz pro vyplnění dotazníků autorka nejdříve poslala všem dvojčatům, o kterých věděla. Dotazník byl dále přidán do skupin o dvojčatech na sociálních sítích.

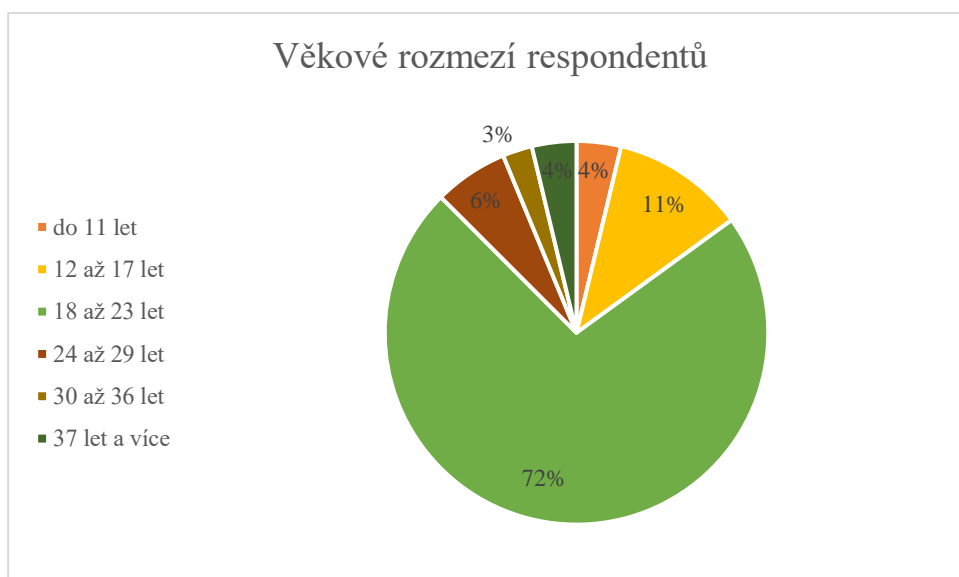
Na dotazník odpovědělo 80 respondentů, z nichž 59 % tvořily ženy a 41 % tvořili muži. Téměř tři čtvrtiny (74 %) dvojčat byly dvojvaječného typu a zbytek (26 %) typu

jednovaječného. Hlavní kategorizační otázkou pro výzkum byla však otázka kombinace pohlaví. V kombinaci chlapce a dívky bylo 40 % respondentů, 34 % v kombinaci dvou dívek a 26 % v kombinaci dvou chlapců.

Věkové rozmezí v dotazníku autorka rozdělila do šesti skupin. Věkové rozmezí bylo voleno podle různých životních etap. První kategorií jsou dvojčata do 11 let. U takových dvojčat se jejich vztah teprve vyvíjí. Další skupinou je kategorie 12 až 17 let, kde si dvojčata prochází pubertou. Skupiny 18 až 23 let a 24 až 29 let jsou skupinami, u kterých autorka předpokládá, že dvojčata jejich vztahy dokážou již zanalyzovat i s ohledem na to, jak tomu bylo dříve. Zároveň se v tomto věku dvojčata začínají rozdělovat a každé z dvojčat si vybírá svou životní cestu. Posledními dvěma kategoriemi jsou skupiny 30 až 36 let a 37 let a více. U těchto kategorií autorka předpokládá, že v tomto věku respondenti žijí již odděleně se svými rodinami, tudíž jejich vztah nebude ovlivňován stejnými aspekty, jako u mladších dvojčat.

Nejpočetnější skupinou v dotazníku je kategorie 18 až 23 let, kterou tvoří 72 % respondentů. Vzhledem k tomu, že dotazník byl vyplňován online formou, dalo se očekávat, že tato kategorie bude minimálně jednou z nejpočetnějších. Zároveň do tohoto věkového rozmezí patří i sama autorka. Tudíž většina respondentů, které autorka zná osobně a kterým dotazník posílala, patřili také do této věkové kategorie.

Graf 3: Věkové rozmezí respondentů

Vlastní zpracování

Na Likertově škále (špatný vztah – skvělý vztah) u otázky „*Jak byste ohodnotil/a váš sourozenecký vztah?*“ nejvíce respondentů (45 %) zvolilo variantu „skvělý vztah“. Možnost „špatný vztah“ zvolilo pouze 1 % respondentů. Konkrétně to byla respondentka z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek. Obecně lze z grafu vyčíst, že respondenti hodnotí jejich vztahy s dvojčaty pozitivně.

Graf 4: Hodnocení sourozeneckého vztahu

Vlastní zpracování

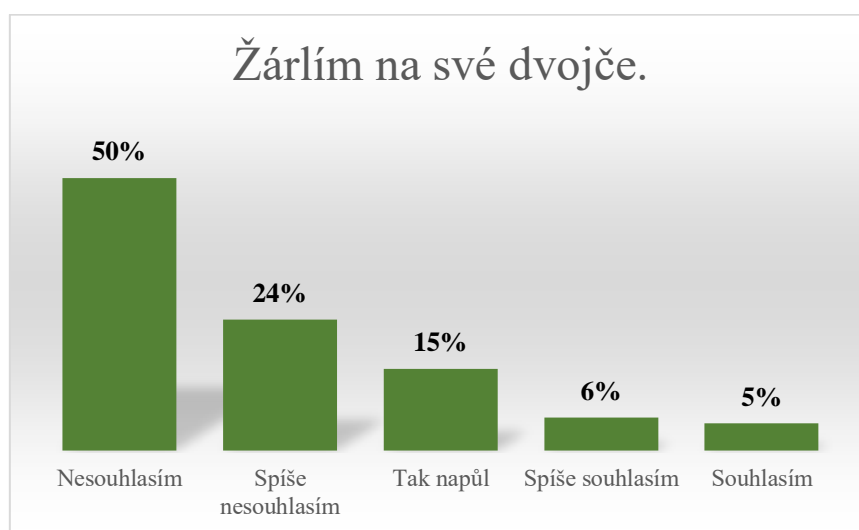
Graf 5: Rivalita

Vlastní zpracování

Na Likertově škále (nesouhlasím – souhlasím) u otázky na rivalitu mezi dvojčaty nejvíce respondentů (29 %) zvolilo možnost naprosto nesouhlasím. Druhá nejčastější odpověď (25 %) byla možnost spíše nesouhlasím. Celkově tedy většina respondentů (54 %) odmítá souhlas s rivalitou v jejich vztahu s dvojčetem. Tento výsledek je velice zajímavý, vzhledem k tomu, že rivalita mezi dvojčaty je častým problémem. Střední možnost „tak napůl“ zvolilo 15 % respondentů, stejně tak jako možnost „spíše souhlasím“. S rivalitou ve vztahu s dvojčetem plně souhlasí 16 % respondentů.

Graf 6: Žárlivost

Vlastní zpracování

Na Likertově škále (nesouhlasím – souhlasím) u hodnocení žárlivosti respondentů k jejich dvojčeti, přesně polovina (50 %) respondentů vybrala možnost „nesouhlasím“. Druhou nejčastěji zvolenou možností byla možnost „spíše nesouhlasím“. Celkem tedy 74 % respondentů se přiklání k nesouhlasu s tím, že by na své dvojče žárlili.

Možnost „souhlasím“ vybralo pouze 5 % respondentů a druhou možnost „spíše souhlasím“ vybralo pouze 6 % respondentů. To znamená, že pouze 11 % respondentů se přiklání k souhlasu s žárlivostí vůči jejich dvojčeti.

Na grafu lze vidět, že počet odpovědí jde sestupně od možnosti nesouhlasím po možnost souhlasím. Respondenti tedy na svá dvojčata převážně nežárlí.

Z 80 respondentů, 54 % má ještě dalšího sourozence (kromě jejich dvojčete). Zbytek respondentů (46 %) další sourozence nemá.

Většina respondentů (70 %), kteří dalšího sourozence mají, uvádí, že pouto mezi nimi a jejich dvojčaty je silnější než pouto s ostatními sourozenci. Zbýlých 30 % respondentů uvedlo, že vztah silnější není.

Graf 7: Porovnání pouta s dvojčetem a s ostatními sourozenci

Vlastní zpracování

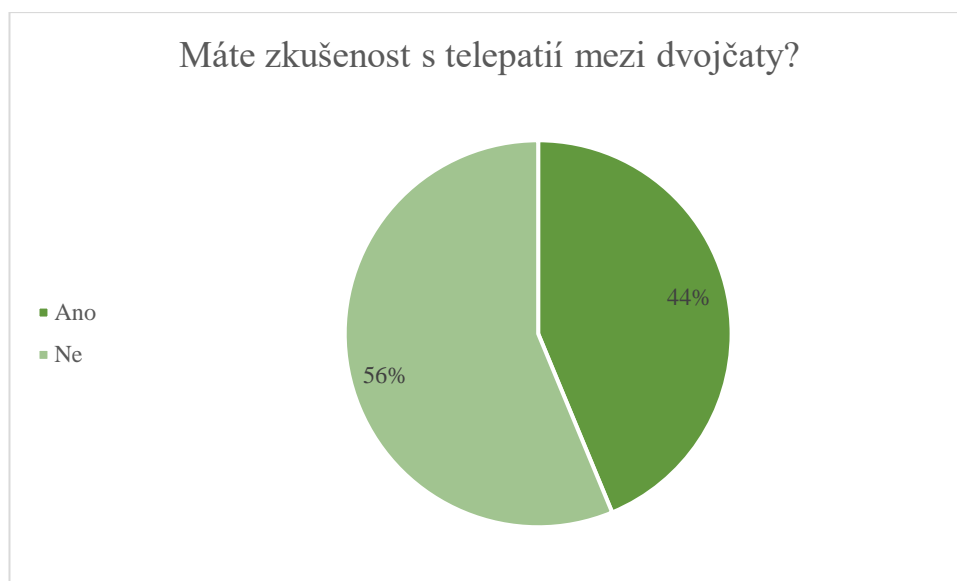
Graf 8: Nevysvětlitelnost pouta mezi dvojčaty

Vlastní zpracování

Překvapivě si 59 % respondentů nemyslí, že pouto mezi dvojčaty je něčím nevysvětlitelným nebo nadpřirozeným. Zbýlých 41 % respondentů jejich vztah tak vnímají.

Graf 9: Telepatie mezi dvojčaty

Vlastní zpracování

V telepatii mezi dvojčaty věří 57 % respondentů. Zároveň však 56 % respondentů uvádí, že zkušenosti s telepatí nemají. Na nepovinnou otevřenou otázku o uvedení příkladu telepatie mezi dvojčaty odpovědělo 25 respondentů. Jedna z respondentek z jednovaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek uvedla příklad: „*Při vážných úrazech mého dvojčete jsem pociťovala v oblasti zranění menší bolest, ale sestra při mých ne.*“ Respondent z dvojevaječných dvojčat v kombinaci dvou chlapců uvedl: „*Když brácha odlétal do Spojených států a nebylo mu během 12 h trvajících letu s rouškou na puse dobře, nebylo dobře ani mně v České republice, a to i přesto, že jsem o jeho nevolnosti vůbec nevěděl.*“ Příklady o vycítění nevolnosti dvojčete uvádí více respondentů. Respondentka z jednovaječných dvojčat uvádí: „*Telepatii používáme skoro pořád. Stačí když se na sebe podíváme a hned víme, na co ta druhá myslí. Cítím, když s ní není něco v pořádku.*“ Respondenti se taktéž často zmiňují o tom, že se svým dvojčetem z ničeho nic řeknou stejné slovo nebo větu.

Graf 10: Shoda osobností

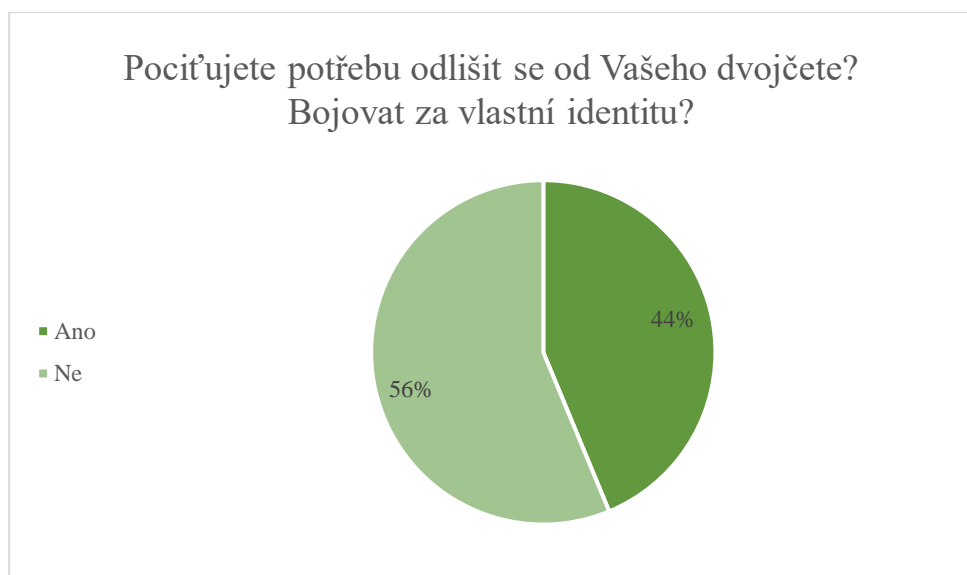

Vlastní zpracování

Poslední otázka formou Likertovy škály (neshodují se – shodují se) pojednává o shodě osobností dvojčat. Respondenti nejčastěji volili možnost „spíše se neshodují“ (36 %). Druhou nejčastější odpovědí byla možnost „tak napůl“, kterou vybralo 26 % respondentů. Nejméně volenou odpovědí byla možnost „shodují se“, kterou zvolila pouze 3 % respondentů.

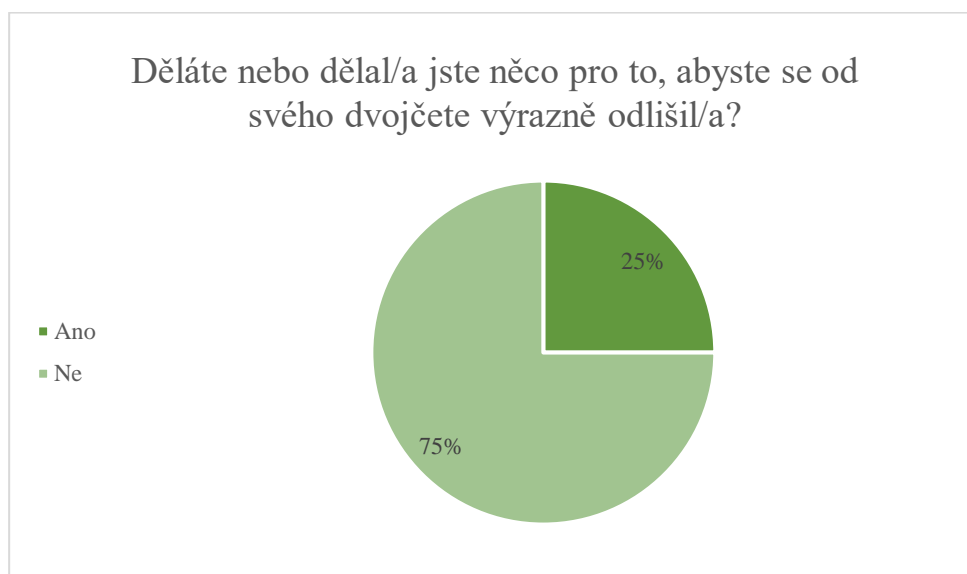
U problematiky potřeby odlišení se od svého dvojčete a boje o vlastní identitu 44 % respondentů uvedlo, že takovou potřebu mají. Ostatní respondenti (56 %) takovou potřebu nemají. Na tuto problematiku navazuje další otázka, která řeší, jestli respondenti někdy dělali nebo dělají něco pro to, aby se od svého dvojčete výrazně odlišili. Tři čtvrtiny respondentů (75 %) vybraly možnost „ne“. Pouze 25 % respondentů dělá něco pro to, aby se od svého dvojčete odlišili. Při srovnání s předchozí otázkou, 44 % respondentů sice pocítuje potřebu odlišit se, ale pouze 25 % respondentů pro toto odlišení opravdu něco dělá.

Graf 11: Potřeba odlišení se od svého dvojčete

Vlastní zpracování

Graf 12: Snaha odlišení se od svého dvojčete

Vlastní zpracování

Odpovědi na otázku „*Jak jste se snažil/a odlišit?*“ (pro respondenty, kteří při předchozí otázce uvedli, že pro odlišení od svého dvojčete něco dělali nebo dělají), se z genderového hlediska dost liší. Dvojčata v kombinaci dvou chlapců spíše uvádí snahu odlišit se ve sportu či ve škole. Respondent z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou chlapců: „*Ve sportu je brácha spíše silový a rychlostní hráč, v tom jsem ho nemohl překonat.*“

Proto jsem se zaměřil spíš na techniku a vytrvalost. On řeší problémy silou a spontánně, já se o nich snažím víc přemýšlet. “

Další respondent z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou chlapců uvádí: *„Mít jiné záliby, vynikat v jiném sportu, v jiných předmětech ve škole, bavit se a přátelit se s úplně jinými lidmi než on.“*

Respondent z jednovaječných dvojčat v kombinaci dvou chlapců: *„Studovat a u studia vydržet, odstěhovat se od rodičů do vlastního bydlení.“*

Dvojčata v kombinaci dvou dívek naopak uvádí snahu odlišit se pomocí vzhledu. Nejčastěji je to změnou oblečení nebo účesu.

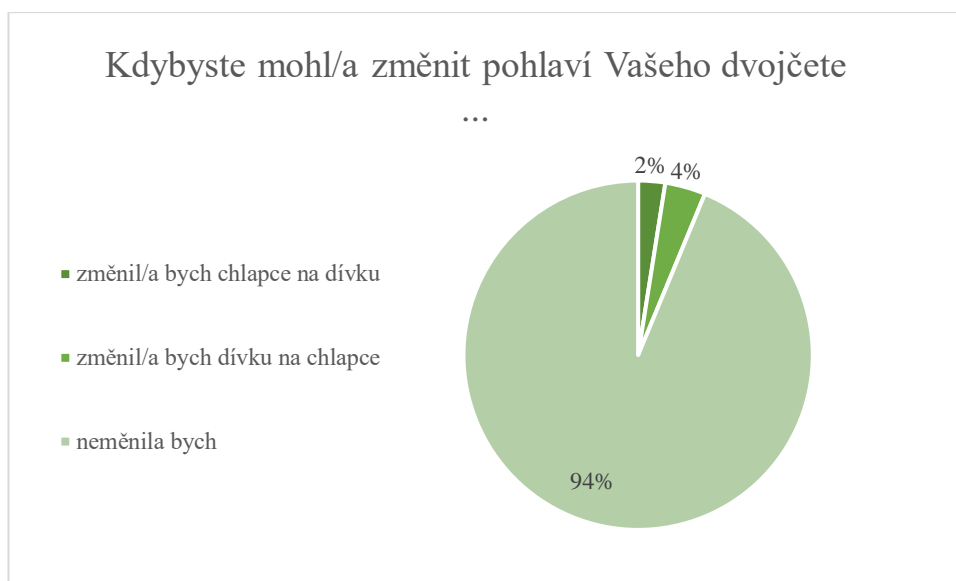
Respondentka z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek: *„Jednou jsem si nechala ostříhat vlasy na mikádo (v 5 letech). Chtěla jsem nosit jiné oblečení, začalo to barvou, pokračovalo úplně odlišným oblečením.“*

Další respondentka z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek uvádí: *„Snažila jsem se najít rozdílné koníčky a zájmy. Vzhled – najít si jiný styl oblékání, nechat si narůst dlouhé vlasy, pokud je sestra měla krátké a naopak.“*

Dvojčata v kombinaci chlapce a dívky jejich rozdílné pohlaví odlišuje samo. Ovšem i respondenti a respondentky z této kombinace mají potřebu se dále odlišovat. Spousta z nich uvádí, že se snaží odlišit rozdílnými zájmy. Jedna respondentka z této kombinace pohlaví uvádí: *„Dělat všechno sama a být lepší jak on.“*

Další respondent z této kombinace pohlaví uvádí: *„Snažil jsem se mít lepší známky na základní škole a celkově jsem se tvrdou pilí snažil docílit výsledků, kterých mé dvojče dosahovalo bez námahy. Měla talent na sport a ve škole jí to šlo lépe. Teď je tomu naopak.“*

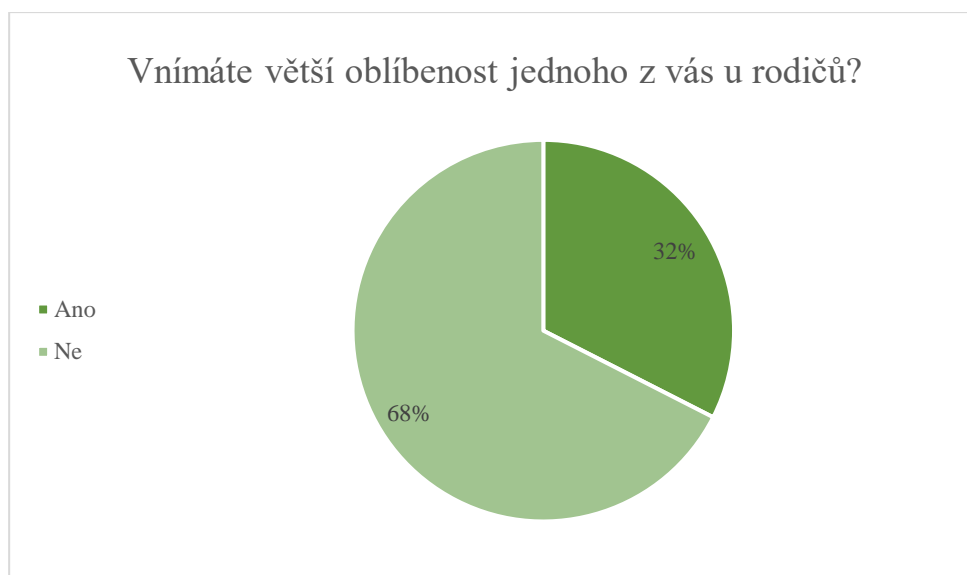
Graf 13: Změna pohlaví dvojčete

Vlastní zpracování

Jak autorka předpokládala, respondenti by pohlaví svého dvojčete neměnili. U respondentů, kteří by změnili dívku na chlapce (4 %) se jedná pouze o dvojčata v kombinaci chlapce a dívky. Pouze 2 % respondentů by změnila své dvojče z chlapce na dívku. V tomto případě se jedná o respondenty z kombinace dvou chlapců i z kombinace dívky a chlapce. Všichni respondenti, kteří by změnili pohlaví svého dvojčete (6 %) jsou z dvojvaječných dvojčat. Změnu by zároveň provedla prakticky jen dvojčata v kombinaci obou pohlaví. Mezi respondenty byl pouze jeden případ mimo kombinaci obou pohlaví a to případ, kdy by chlapec změnil chlapce na dívku.

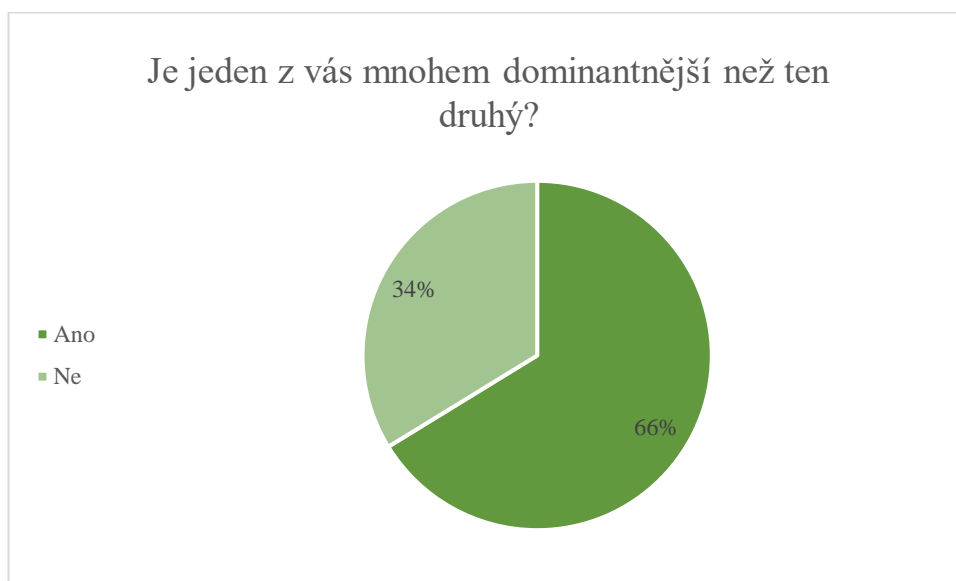
Graf 14: Oblíbenost u rodičů

Vlastní zpracování

Větší oblíbenost jednoho z dvojčat u rodičů 68 % respondentů nevnímá. Zbytek respondentů (32 %) větší oblíbenost jednoho z dvojčat vnímá. Z hlediska pohlaví je to vyrovnané a nedá se říct, že by větší oblíbenost jednoho z dvojčat byla ovlivněna kombinací pohlaví u dvojčat.

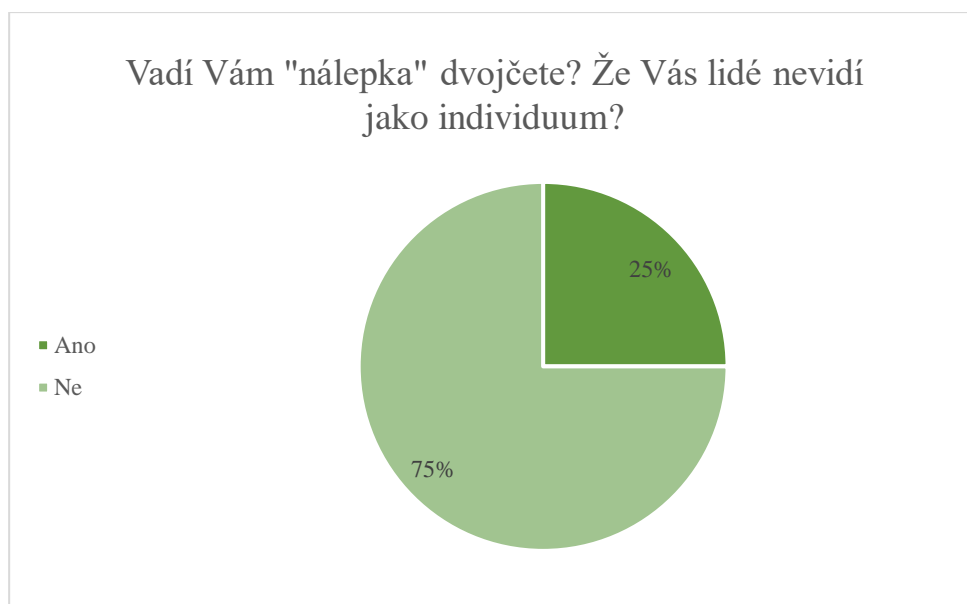
Graf 15: Dominantnost

Vlastní zpracování

U 66 % respondentů je jedno z dvojčat dominantnější než to druhé. Ostatní respondenti (34 %) větší dominanci jednoho z dvojčat nevnímají.

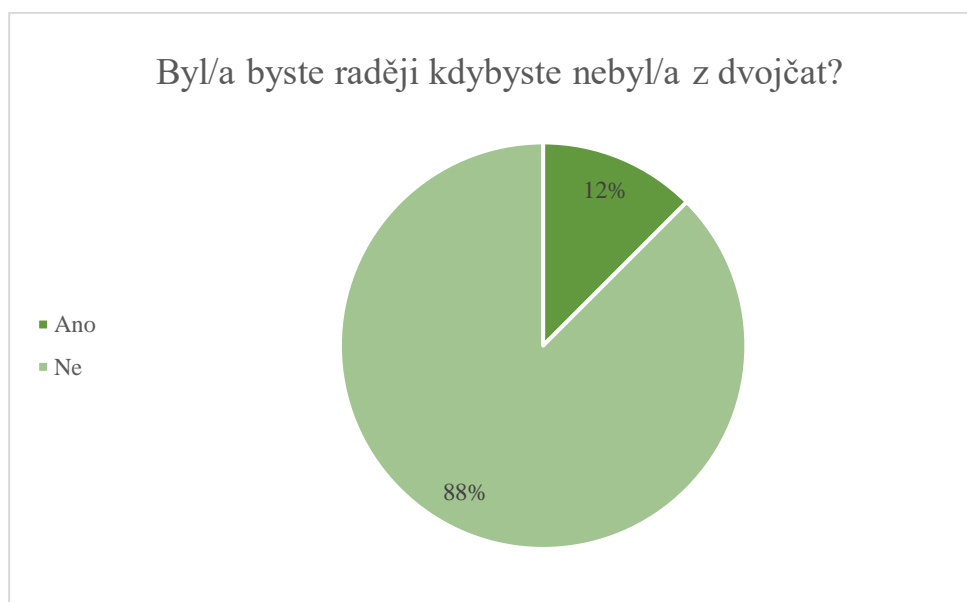
Graf 16: "Nálepka" dvojčete

Vlastní zpracování

Nálepka dvojčete 75 % respondentům nevadí. Z 25 % respondentů, kterým nálepka dvojčete vadí, jsou to především dvojčata v kombinaci dvou dívek.

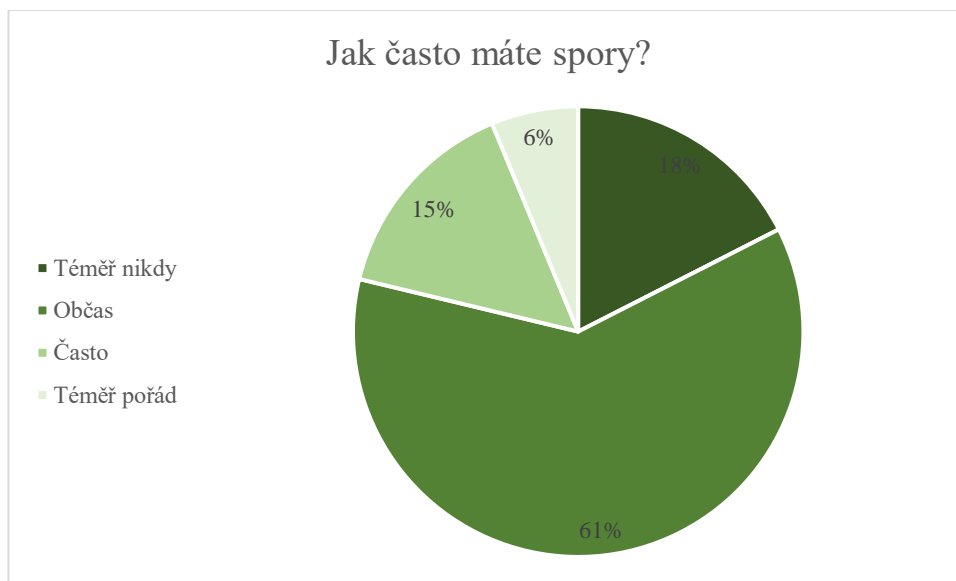
Graf 17: Být či nebýt z dvojčat

Vlastní zpracování

Většina respondentů (88 %) by nebyla raději, kdyby nebyla z dvojčat. Z 12 % respondentů, kteří by z dvojčat raději nebyli, jsou všichni z dvojvaječných dvojčat. Převážná část těchto dvojčat je v kombinaci chlapce a dívky.

Graf 18: Frekvence sporů

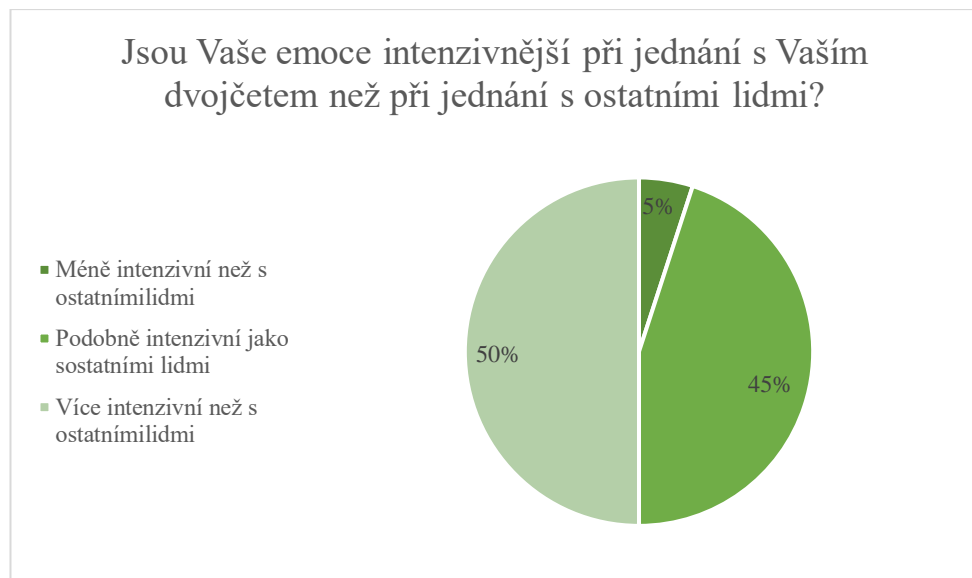

Vlastní zpracování

Více než polovina respondentů (61 %) uvádí, že spory s jejich dvojčaty mají občas. Druhou nejčastější odpovědí byla odpověď „téměř vždy“, kterou vybralo 18 % respondentů. Časté spory se svým dvojčetem má 15 % respondentů. Možnost „téměř pořád“ byla tou nejméně častou a vybralo ji pouze 6 % respondentů.

Respondenti v dotazníku jako hlavní důvody sporů uvádí odlišné názory, rozdělení práce v domácnosti, úklid a „maličkosti“ či „kvůli hloupostem“. Dalším důvodem častých sporů je oblečení. Spory kvůli oblečení bývají spíše u dvou dívek. Zároveň však respondenti často dodávají, že spory kvůli úklidu či oblečení berou jako zbytečné a nepodstatné. Závažnější spory jsou tedy ty kvůli rozdílným názorům, například „ohledně politiky, ohledně ekonomiky, stavebnictví“ nebo názorům na „práci, peníze a politiku“ či na celkový chod společnosti. Několik respondentů v dotazníku zmínilo i spory kvůli žárlivosti a nevyrovnanosti mezi dvojčaty.

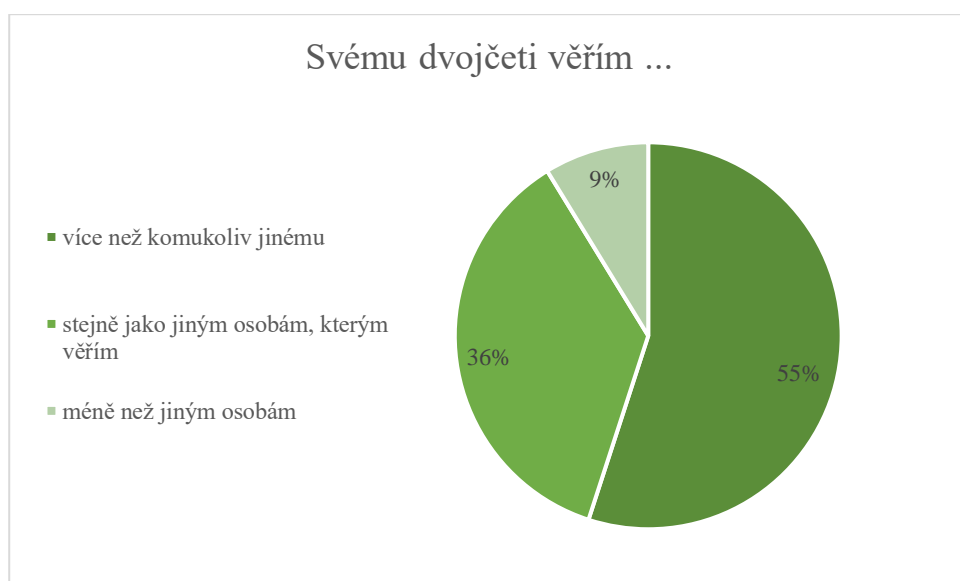
Graf 19: Intenzivnost emocí

Vlastní zpracování

Přesně polovina respondentů (50 %) uvádí, že jejich emoce jsou při jednání s jejich dvojčetem intenzivnější než při jednání s ostatními lidmi. Podobně intenzivní emoce jako s ostatními lidmi má 45 % respondentů a méně intenzivní emoce při jednání s ostatními lidmi má pouze 5 % respondentů. Všichni respondenti z těchto 5 % jsou z dvojvaječných dvojčat a ve všech variantách kombinací pohlaví.

Graf 20: Důvěra

Vlastní zpracování

Více než polovina respondentů (55 %) svému dvojčeti věří více než komukoliv jinému. Stejnou důvěru ke svému dvojčeti jako k jiným osobám, kterým respondenti věří, má 36 % respondentů. Pouze 9 % respondentů věří svému dvojčeti méně než jiným osobám. Z těchto 9 % respondentů jsou všichni z dvojvaječného typu dvojčat. Zároveň kromě jednoho respondenta (který je z kombinace dvou chlapců), jsou všichni tito respondenti v kombinaci obou pohlaví.

Graf 21: Srovnávání dvojčat

Vlastní zpracování

Jak se dalo očekávat, 94 % respondentů má zkušenost s tím, že je ostatní srovnávali nebo srovnávají. Respondentů, kteří nemají zkušenost se srovnáváním je 6 %. Autorka předpokládala, že dvojčata, která tuto zkušenost nebudou mít, budou spíše v kombinaci obou pohlaví, ale tuto možnost v dotazníku vyplnili i ostatní kombinace pohlaví, dokonce i dvojčata jednovaječného typu.

Na konci dotazníku autorka nechala volný prostor pro respondenty, ve kterém mohli zanechat vlastní myšlenku či názor. Překvapivě mnoho respondentů tento prostor využilo.

Respondentka z dvojvaječných dvojčat v kombinaci chlapce a dívky: „Osobně si myslím, že být dvojčetem má výhody i nevýhody. Pro mě výhodou vždy bylo, že se o mě bratr postaral a chránil mě. Výhodou bylo také, když jsme spolu chodili do školy, tak jsme si mohli vzájemně pomáhat. To ale bylo i nevýhodou, když jsem dostala horší známku než bratr, tak u rodičů věta „ale 5 dostali všichni“ moc nefungovala. Hodně mě s bratrem srovnávali, právě kvůli škole, což si myslím, že je chyba. A i když máme neshody asi jako každý sourozenec, tak ho mám moc ráda a jsem ráda, že je to moje dvojče.“

Respondentka z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek: „Mít dvojče je pro mě něco, co jen tak někdo nemá, je to zkrátka jedinečné! Ten vztah je jedinečný. Dvojčata si dokážou velice dobře pomoci a některé věci, které pro sebe dělají jsou samozřejmé, ačkoli pro někoho by nebyly. Je to úžasný pocit mít dvojče. Nicméně občas se ve vztahu objeví i horší chvílka a té je mi strašně líto. Občas mě mrzí, že to co dělám pro své dvojče, tak se pak ono ke mně nezachová tak hezky, jako já k němu, třeba i naopak. Ale to bývá opravdu ojedinělé.“

Respondentka z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek: „Já jsem z dvojčat, moje matka je z dvojčat a její sestra měla dvojčata. Bohužel dál to nevíme, protože matka je adoptovaná. Každopádně takové to pravidlo, že dvojčata jsou ob generaci tady vyvracím. Taky obě, jak já i sestra máme brýle, nosily jsme rovnátka a podstoupily jsme obě operaci z důvodu skoliózy páteře. Jí jeden zub chybí a mě přebývá. Do teď mi to vyčítá.“

Respondentka z jednovaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek: „Z vlastní zkušenosti vím, že není vůbec dobrý nápad dvojčata v dětském věku od sebe záměrně oddělovat. Může to v dítěti zanechat určitý dočasný psychický blok.“

Respondent z jednovaječných dvojčat v kombinaci dvou chlapců naopak uvádí: „Je dobré, když se dvojčata v raném věku oddělí. S bráchou jsme se oddělili v páté třídě ZŠ. Neměnil bych. Bylo to dobře.“

Respondentka z jednovaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek: „Kdo není z dvojčat, tak náš vztah nikdy nepochopí. Nejsme sourozenci, ale dvojčata.“

Respondentka z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek: „Mít dvojče je skvělý. Neměnila bych. Je to jako mít nejlepší kamarádku od narození, který můžeš říct cokoliv.“

Respondentka z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek: „Dvojčata jsou jako celek velice silná, ale každé by mělo být bráno také jako jednotlivec. Být z dvojčat považují spíše za výhodu!“

Respondentka z jednovaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek: „Hlavně v dětství mi vadilo, že hodně osob i z nejbližšího okolí o mně a dvojčeti mluvilo jako „o dvojčatech“. Vždy dvojčata a jméno naší mladší ségry. Myslím si, že se to v dospělosti změnilo. Nicméně nikdy to nezakládalo nějaké napětí mezi námi. Měly jsme období, kdy jsme se chtěly oblékat jinak, ale pokud se nám líbilo něco stejného, půjčily jsme si to, či každá stejný kus koupily. Myslím si, že i když se velmi pohádáme, tak o tom za chvíli nevíme. Máme potřebu spolu mluvit a stýkat se. Nedokážeme na sebe být dlouho naštvané.“

Respondent z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou chlapců: „Přijde mi, že jako dvojčata jsme to měli v životě často jednodušší při hledání přátel, jelikož si nás každý pamatoval. Za to jsem třeba hrozně rád.“

Respondentka z dvojvaječných dvojčat v kombinaci dvou dívek: „V dětství bylo super mít dvojče. Tím jsme se lišily od ostatních a se ségrou jsme si to užívaly. A i když jsme měly spory a hádaly jsme se, vždycky jsme si k sobě našly cestu.“

4.3.1 Shrnutí dotazníku

Dotazník vyplnilo celkem 80 respondentů. Z 80 respondentů bylo 47 žen a 33 mužů. Vztahy mezi respondenty a jejich dvojčaty jsou převážně pozitivní. Rivalita mezi dvojčaty je u všech dvojčat jiná. Většina respondentů nesouhlasí nebo spíše nesouhlasí s tím, že by žárlili na své dvojče. Další sourozence má 54 % respondentů. Z těchto 54 % respondentů většina (70 %) uvádí, že vztah mezi nimi a jejich dvojčaty je silnější než s ostatními sourozenci. Více než polovina respondentů (59 %) by nepopsala vztah mezi dvojčaty jako

něco nevysvětlitelného nebo nadpřirozeného. Co se týče telepatie mezi dvojčaty, věří v ní 57 % respondentů. Zkušenosti s telepatii mezi dvojčaty má však pouze 44 % respondentů.

Osobnosti respondentů se nejčastěji spíše neshodují nebo je to „tak napůl“. Možná proto víc jak polovina respondentů (56 %), nemá potřebu bojovat o vlastní identitu a odlišovat se od svého dvojčete. Aktivní snahu odlišit se od svého dvojčete v současnosti či minulosti potvrdilo 25 % respondentů. Způsoby odlišení se od svého dvojčete se různí podle kombinací pohlaví. Obecně se dá říct, že se dvojčata snaží odlišovat jinými zájmy. Dvojčata v kombinaci dvou chlapců se však nejčastěji snaží odlišit ve škole a při sportu. Dvojčata v kombinaci dvou dívek se naopak nejvíce snaží odlišit vzhledem. Proto si vybírají odlišné oblečení a účesy. Co se týče dvojčat v kombinaci chlapce a dívky, u těch je jejich rozdílné pohlaví odlišuje dost. I přesto někteří respondenti této kombinace mají potřebu se odlišovat od svého dvojčete.

Velký podíl na vztahu mezi dvojčaty mají jejich rodiče. Důležité je, aby rodiče jedno z dvojčat neupřednostňovali. Větší oblíbenost jednoho z dvojčat u rodičů i přesto vnímá 32 % respondentů.

Třem čtvrtinám respondentů (75 %) „nálepka“ dvojčete nevádí. Většina respondentů (88 %) je zároveň spokojena s tím, že jsou z dvojčat. Zbytek respondentů (12 %) by byl raději, kdyby z dvojčat nebyl. Co se týče sporů mezi dvojčaty, 61 % respondentů uvádí, že spory s jejich dvojčetem mají občas. Nejčastějšími důvody sporů mezi dvojčaty jsou odlišné názory nebo rozdělení práce v domácnosti.

Emoce při jednání s dvojčetem jsou více nebo podobně intenzivní, jako s ostatními lidmi. Stejně tak důvěra dvojčeti je větší nebo stejná, jako u jiných osob. Se srovnáváním dvojčat má zkušenost 94 % respondentů.

Podle dotazníku jednovaječná dvojčata mají harmoničtější a pozitivnější vztah než dvojčata dvojevaječná. Nespokojenost a negativní odpovědi uváděli až na výjimky pouze respondenti z dvojevaječných dvojčat.

Ve volném prostoru pro respondenty několik z nich doplnilo zajímavé poznatky a je zjevné, že dvojčata své zkušenosti a poznatky chtěla sdílet i nad rámec dotazníku.

4.4 Rozhovory s respondenty

Rozhovory probíhaly v únoru 2021. Všichni respondenti pochází ze Středočeského kraje a souhlasili se zveřejněním svých jmen a základních informací o nich.

4.4.1 Výběr respondentů pro polostrukturovaný rozhovor

Pro rozhovory byly vybrány tři páry, od každé kombinace pohlaví jeden. To znamená jeden pár dvou děvčat, jeden pár dvou chlapců a jeden pár chlapce a dívky.

Tabulka 3: Respondenti polostrukturovaného rozhovoru

Jména	Věk	Typ dvojčat	Porod	Narození
Martin	23	jednovaječná	císařský	první
Mikuláš				druhý
Lenka	20	dvojvaječná	přirozený	první
Eliška				druhá
Honza	22	dvojvaječná	císařský	první
Markéta				druhá

Vlastní zpracování

Na rozdíl od dotazníku, u kterého byl dán požadavek, aby každé z dvojčat vyplňovalo dotazník samostatně, rozhovor je veden s oběma dvojčaty současně. Dvojčata se tak mohou navzájem doplňovat nebo vzájemně reagovat na své názory. Jedno z dvojčat může například zmínit něco, co druhé dvojčce zapomnělo nebo o dané věci vůbec nevědělo, na což dané dvojčce může navázat reakcí.

Výběr respondentů se dá kategorizovat podle několika kritérií:

Účast obou z dvojčat

Obě dvojčata musí být ochotna se na rozhovoru podílet. Rozhovor má analyzovat jejich sourozenecký vztah z pohledu obou dvojčat a následně být porovnán s dalšími páry. Kdyby se účastnilo pouze jedno z dvojčat, získaná data by byla neúplná.

Věk

Respondenti byli vybíráni také podle věku. Věková kategorie, která byla vybrána, byla vybrána z toho důvodu, že dvojčata jsou již dospělá a mají za sebou studium střední školy.

Mohou tak zhodnotit jejich vztah a popsat jeho vývoj od narození do současnosti, včetně školního období, ve kterém spolu dvojčata tráví nejvíce času, a které je pro vztah dvojčat největší zátěží. Mladší dvojčata by jejich vztah nedokázala tak dobře zhodnotit. Už jen z toho důvodu, že by právě prožívala nejnáročnější část jejich vztahu nebo například z důvodu puberty.

Společná školní docházka

Každá dvojčata chodila společně do stejné třídy jak na základní, tak na střední škole. Společná školní docházka se velice odráží na vztahu dvojčat. Společná školní docházka na základní škole (minimálně na prvním stupni) bývá automatická. Proč se tyto páry rozhodly společně pokračovat i v docházce na střední škole?

Pohlaví

Vzhledem k tomu, že záměrem autorky je na základě rozhovorů porovnat vztahy mezi dvojčaty podle kombinace jejich pohlaví, pro rozhovor je potřeba jeden pár chlapců, jeden pár dívek a jeden pár chlapce a dívky. Tyto páry však zároveň musí splňovat předchozí kritéria.

Posledním kritériem, které však nebylo podmínkou bylo, aby se autorka s dvojčaty osobně znala. Autorka předpokládá, že rozhovor s dvojčaty, které osobně zná, bude mnohem upřímnější a otevřenější než rozhovor s cizími dvojčaty.

Páry, které těmto kritériím vyhovovaly budou v následující podkapitole blíže představeny.

4.4.2 Charakteristika respondentů polostrukturovaného rozhovoru

Martin a Mikuláš

Martin a Mikuláš jsou respondenti, kteří ve výzkumu reprezentují dvojčata v kombinaci dvou chlapců. Martinovi a Mikulášovi je 23 let.

Martin a Mikuláš jsou jednovaječná dvojčata. Jsou si velice podobní a člověk, který je osobně nezná, má problém je rozeznat. Byli počati přirozenou cestou bez asistované reprodukce. Porod Martina a Mikuláše proběhl císařským řezem. Martin je prvorozený. Rozdíl mezi narozením Martina a Mikuláše jsou dvě minuty.

Respondenti mají starší sestru. V jejich rodině se vyskytují další dvojčata.

Martin a Mikuláš chodili společně na základní i střední školu. Na vysokou školu šli poté také společně a společně studium také ukončili. Po roce pauzy opět začali oba studovat, tentokrát však každý na jiné škole. Respondenti taktéž pracují ve stejné firmě, ale každý na jiné pozici. Mimo školu a práci tráví svůj volný čas sportem. Oba hrají fotbal, a to ve stejném týmu. Aby je trenér rozeznal, každému přiřadil jinou roli. Martin hraje brankáře a Mikuláš hraje v poli. Martin a Mikuláš spolu stále bydlí a mají společný pokoj.

Rozhovor s Martinem a Mikulášem trval necelé dvě hodiny.

Lenka a Eliška

Lenka a Eliška jsou respondentky, které ve výzkumu reprezentují dvojčata v kombinaci dvou dívek. Lenka a Eliška je 20 let. Přes jejich velice značnou podobu jsou dvojčata dvojvaječného typu. Byly počaté přirozenou cestou bez asistované reprodukce a jejich porod probíhal taktéž přirozenou cestou. Porod byl předčasný, konkrétně o jeden měsíc. Lenka je prvorozená. Rozdíl mezi narozením Lenky a Elišky je 10 minut.

Respondentky nemají žádné další sourozence. V jejich rodině se dvojčata již vyskytla. Lenka a Eliška společně chodily na základní a střední školu, dokonce nyní společně pokračují i na vysoké škole. Mimo školu spolu respondentky tráví i většinu volného času. Obě z nich dělají stejný sport – atletiku. Každá se sice specializuje na jinou disciplínu, ale i přesto trénují většinu času společně. Mimo společně trávený čas ve škole a zálibách, žijí v jednom společném pokoji.

Rozhovor s Lenkou a Eliškou trval hodinu a půl.

Honza a Markéta

Honza a Markéta jsou respondenti, kteří ve výzkumu reprezentují dvojčata v kombinaci obou pohlaví. Jak již bylo zmíněno, všechny dvojčata, která jsou v kombinaci obou pohlaví jsou automaticky dvojčata dvojvaječného typu. Honzovi a Markétě je 22 let. Honza a Markéta byli počati přirozenou cestou bez asistované reprodukce. Narodili se císařským řezem. Honza je prvorozený a Markéta se narodila o 2 minuty později. Porod byl také předčasný, ale bez žádných zdravotních komplikací.

Respondenti jsou z velké rodiny a mají další tři sourozence. Mimo staršího bratra mají dva mladší sourozence, kteří jsou shodou okolností taktéž dvojčata. Z hlediska

sourozeneckých konstelací jsou Honza s Markétou tedy druhorozenými neboli prostředními dětmi.

Respondenti chodili společně na základní i střední školu. Rozdělili se až při odchodu na vysoké školy. Markéta stále studuje, zatím co Honza se nakonec rozhodl jít pracovat. Společně již nebydlí zhruba dva roky.

Rozhovor s Honzou a Markétou probíhal necelé dvě hodiny.

4.4.3 Okruhy témat rozhovorů

Rozhovor je započat **základní charakteristikou** dvojčat, která zahrnuje typ dvojčat (jednovaječná/dvojvaječná), věk, průběh porodu a početí, kdo je prvorozeným a jestli se v rodině vyskytují další dvojčata. Tato charakteristika respondentů je popsána v předchozí podkapitole 4.4.2.

Okruhy, kterými se rozhovor zabývá jsou:

- **Zhodnocení vývoje vztahu v různých životních etapách**
- **Co ovlivnilo/ovlivňuje vztah dvojčat nejvíce, důležité faktory vztahu dvojčat**
- **Potřeba odlišit se od svého dvojčete a rozdíly mezi nimi**
- **Spory mezi dvojčaty**
- **Prvorozenectví**
- **Výhody a nevýhody dvojčat**
- **Společná školní docházka**
- **Přístup rodičů ke dvojčatům**
- **Telepatie mezi dvojčaty**
- **Rivalita**
- **Srovnávání dvojčat**
- **Soukromí, přátelé a partnerské vztahy**
- **Rozdílnost vztahů mezi dvojčaty podle pohlaví z pohledu samotných dvojčat**

4.4.4 Interpretace rozhovorů

Zhodnocení vztahu v různých životních etapách

Martinův a Mikulášův vztah byl vždycky pozitivní. Už jako děti k sobě měli velmi blízko a tento stav jim vydržel dodnes.

Mikuláš: *„My spolu pořád vycházíme, je to i tím že s bráchou máme stejný koníček, hrajeme spolu fotbal, chodili jsme spolu do školy, teď máme společnou práci... Jsme pořád spolu takže ten vztah máme prakticky stejný, nic se tam neměnilo.“* Martin souhlasí.

Vztah **Lenky a Elišky** se v průběhu jejich života pozitivně vyvíjel a nyní jsou nerozdělitelná dvojice. Lenka s Eliškou byly jako mále více rozdělené, navzájem se tolik nepotřebovaly. Časem a věkem se však začaly stmelovat a nyní jsou nerozdělitelnou dvojicí.

Lenka uvádí: *„Když jsme byly malé, tak jsme na sebe nebyly tolik navázané jako jsme teď. Když jsme byly ve školce, tak si pamatuji, že jsme si každá hrála třeba i sama. I na prvním stupni jsme seděla v lavici každá s někým jiným. Nebylo to tak, že bych Elišku potřebovala nutně u sebe. Teď už bych si to ale nedokázala představit, že bychom někde na nějakém předmětu nebyly spolu a neseseděly spolu.“*

Eliška Lenku doplňuje: *„Myslím, že my jsme spolu začaly sedět asi někdy v osmičce nebo devítce. Do té doby jsme seděly odděleně. Když jsme byly úplně malé, tak jsme to braly tak, jako že jsme prostě sourozenci. Pak jedno období jsme si říkaly že mít dvojče je hrozný.“*

Lenka navazuje: *„Ale od té střední, od nějakých patnácti mi to přijde dobrý.“*

Vztah **Honzy a Markéty** se průběžně vyvíjel od spíše negativního po pozitivní.

Honza: *„Markéta mě šikanovala, když jsme byli malí.“*

Markéta navazuje: *„Když jsme byli úplně malí, tak to si nepamatuji ten vztah, jaký byl. Ale potom nějak od těch šesti bych řekla, tak to bylo takový že jsme se dost prali. Přiznávám, že jsem to iniciovala já hlavně.“*

Honza doplňuje: *„Ono šlo spíš o to, že jsme byli venku se staršími dětmi a Markéta mě před nimi mlátila.“*

Markéta reaguje: *„Protože Honza měl doma trošku víc pozornosti, než jsem měla já. Takže mě to štvalo a vybijela jsem si to na něm. Já si to nepamatuji ale myslím si, že to bylo*

primárně kvůli tomu. Naopak když jsme byli starší, tak to nejhorší období bylo v pubertě. Hormony a tím, že jsme spolu byli ve třídě v podstatě až do maturity, tak v té pubertě to bylo fakt šílené. To jsme se hádali hodně a prali jsme se. Myslím si, že teď už je to v pohodě, jak jsme dospěli. Nejlepší ten vztah máme teď. Jak už spolu trávíme čas jen když chceme a nejsme spolu nucení být pořád, tak určitě kvůli tomu.“

Co ovlivnilo/ovlivňuje vztah dvojčat nejvíce, důležité faktory vztahu dvojčat

Martinův a Mikulášův vztah nejvíce ovlivňují jejich společné koníčky. Zejména fotbal, který spolu hrají. Mikuláš: *„Brácha je vlastně můj nejlepší kamarád, takže i to ten vztah ovlivní.“*

Důležitým faktorem pro vztah dvojčat jsou podle respondentů společné zájmy.

Lenka s Eliškou se shodují na tom, že jejich vztah nejvíce ovlivnila základní škola a atletika. Vlivem neoblíbenosti ve třídě se respondentky spojily.

Lenka: *„My jsme na základce nebyly ve třídě moc oblíbené, tudíž jsme se my dvě musely semknout spolu. A tím jsme to přežily, protože jsme věděly, že někdo je na tom stejně jako já. My jsme na tom byly tak jako podobně.“*

Eliška: *„A pak jsme spolu odešly k té atletice.“*

Lenka: *„To byl vlastně náš útěk předtím nenáviděným světem na základce.“*

Podle **Honzy a Markéty** jejich vztah nejvíce ovlivnilo, když jejich matka onemocněla.

Markéta: *„To byl hodně velký zlom, kdy jsme začaly držet víc pohromadě. Což si myslím, že je hodně důležité pro vztah dvojčat, jaké mají rodinné zázemí a v čem žijí.“*

Honza: *„Určitě vztah hodně ovlivňuje srovnávání sourozenců, což tady je znásobené tím, že sourozenci byli dvojčata.“*

Markéta: *„A potom co ještě hodně ovlivnilo náš vztah bylo to, že jsme se každý odstěhovali jinam. Že už nesdílíme jednu domácnost.“*

Potřeba odlišit se od svého dvojčete a rozdíly mezi nimi

Martin a Mikuláš se odlišovali jedině oblečením. Nikdy však nebylo jejich záměrem se vyloženě odlišit či oddělit. Martin: *„Na fotbale jsme se odlišili tak, že brácha šel chytat a já jsem v útoku. Tím jsme se odlišili hodně třeba.“*

Mikuláš doplňuje: *„Takhle nás rozdělil trenér, protože se bál že nás nerozezná.“*

Největší rozdíl mezi **Martinem a Mikulášem** je podle nich jejich temperament. Mikuláš: *„Brácha je spíš takový nervák. Já jsem takový větší flegmouš.“*

Martin souhlasí a doplňuje: *„Mikymu je zase všechno úplně jedno, což mě potom zase vytáčí.“*

Respondenti toto berou jako největší rozdíl mezi nimi. Martin: *„Jinak se chováme tak nějak stejně.“*

Při otázce, jaké rozdíly mezi sebou **Lenka a Eliška** navzájem vnímají, uvedly že každá má jinou povahu. Eliška však dodává, že *„přeci jenom každý člověk je jiný povahově“*.

Lenka je podle Elišky výbušnější a cílevědomější. Lenka dodává, že si oproti Elišce více stojí za svým názorem. Uvádí: *„Elišku měli kamarádi trochu radši, protože já jsem jim vždycky řekla svůj názor, a to se každému nemusí líbit.“*

Honza a Markéta nikdy neměli potřebu se od sebe navzájem nijak odlišovat.

Honza: *„Tak my jsme odlišný už od prvopočátku. Nemyslím si, že bychom si někdy byli v něčem hodně podobní. My jsme vlastně každý měli nějaké svoje místo, nějaký svůj postoj, který jsme zaujímali dá se říct od začátku. Jsou to asi nějaké nezměnitelné povahové rysy. Nemyslím si, že bychom oba dělali něco až tak podobně, že bychom mezi sebou museli vést nějaké boje o to, kdo to bude dělat správně nebo kdo za to bude uznávanější. Myslím si že tenhle problém u nás ani nikdy nenastal.“*

Markéta se s autorkou jako dívky s bratry dvojčaty shodují na tom, že je tato neustálá mužská přítomnost velice ovlivnila jako osoby. Markéta uznává, že je více „klučičí“ než ostatní děvčata. Markéta: *„Když jsem byla malá, tak jsem si hrála spíše s autíčky než s panenkami. Myslím, že jsem ani moc panenek neměla. A teď vyhledávám společnost spíš klučičí. Není to proto, že bych chtěla zalíbení nebo proto, že mě přitahují kluci, ale protože*

se v té společnosti cítím lépe a rozumím si s nimi více.“ S tímto se z osobní perspektivy autorka ztotožňuje taktéž.

Honza k tomuto tématu dodává: *„Myslím si, že je to proto, že Markéta vyrůstala ve společnosti semnou, starším bratrem a následně i mladším bratrem. Což znamená, že i když jsme úplně jiní lidé, tak nějaká forma soutěžení tam určitě byla. Markétě potom narostly ostré lokty, aby se s námi mohla nějakým způsobem měřit. A jelikož to dělá od malička, tak jí to podle mého názoru přijde natolik normální, že to potom projevuje do běžného života.*

Spory mezi dvojčaty

Martin a Mikuláš uvádí, že nejvíce se hádají při fotbale.

Martin: *„My se jinak nehádáme kvůli něčemu jinému, ale když soutěžíme tak je to nejčastější si myslím.“*

Mikuláš dodává: *„To je fakt většinou kvůli nějaké kravině, ale že bychom se hádali fakt kvůli něčemu vážnému se nám ještě nepovedlo. Vždycky je to fakt kravina že si pak řekneme, proč jsme se kvůli tomu vůbec hádali. Prostě brácha třeba udělá něco jiného, než jsem myslel, a pak zjistím že to nebylo nic proč bych na něj měl být naštvaný. Ale prostě je to brácha, tak si na něj zařvu.“*

Nejčastěji měli spory v pubertě, zároveň však dodávají, že to ani tak nebylo nic hrozného.

Lenka a Eliška se hádaly častěji když byly mladší, především v situacích, kdy jedna měla mít něčeho více nebo méně než ta druhá, nebo kvůli oblečení. Dnes mají spory jen občas.

Lenka: *„Když jsme byly malé, tak ty spory byly především kvůli tomu, že jedna má něčeho víc nebo míň. Ty to znáš určitě sama. Dvojčata musí mít vyrovnaně stejně, na gram stejně jídla.“*

Eliška: *„Mě přijde že toho teď tolik není.“*

Lenka doplňuje: *„Mně taky přijde, že dřív jsme se hádaly jako děti mnohem víc. Teď jak je člověk starší a rozumnější tak si vlastně říká, proč jsme se tak hádaly kvůli takové kravině.“*

Spory mezi **Honzou a Markétou** jsou založeny spíše na jejich rozdílných názorech a pohledech na svět a společnost.

Honza: *„Dneska je to tak, že naše spory jsou založeny na tom, že Markéta je konzervativce a já jsem liberál.“*

Markéta: *„Ty konflikty jsou spíš že spolu diskutujeme na nějaká témata jako třeba politika. Dřív to bylo kvůli kravinám. Třeba jako sedíš tady i když nechci abys tady seděl, teď se koukáme na tuhle pohádku i když já se na ní koukat nechci a tak. Což souvisí s tím, že ty spory byly častěji, protože byly kvůli každé blbosti. Teď si třeba ani nepamatuji kdy jsme se naposledy fakt hodně pohádali. My spolu spíš diskutujeme, ale nemyslím si, že by to vyloženě byly hádky.“*

Je to také dané tím, že se dnes Honza s Markétou vídají mnohem méně, takže když už se vidí, tak je pro ně zbytečné se hádat.

Prvorozenectví

O prvorozenectví **Martin a Mikuláš** pouze žertují.

Martin jako prvorozený: *„Já si z toho spíš dělám srandu, že jsem starší. To dělám docela často.“*

Mikuláš jako druhorozený souhlasí: *„To dělá hodně často.“*

Martin: *„To se nám stalo, že když jsme přešli do dospělého fotbalu, tak jsme tam byli nejmladší, a pak tam byl ještě jeden mladší kluk. A hráli jsme takovou hru, kde jsou vybraný vždycky dva nejmladší. Takže mě ta minuta oddělila od toho, že jsem nikdy nechodil já, ale vždycky šel Mikuláš.“*

Mikuláš doplňuje: *„Vždycky šel ten nejmladší kluk a já, protože brácha od toho o tu minutu utekl.“*

Martin: *„Takže občas to hraje roli. Ale zase si říkám, že je dost možné, že ten mladší jsem já. Kdyby nás třeba spletli. Třeba jsem já Mikuláš, to už se nikdo nedozví.“*

Prvorozenectví **Lenka s Eliškou** nikdy neřešily.

Eliška jako druhorozená uvádí: *„Vím, že když jsem byla malá, tak mi to malinko vadilo, že ona je starší. Ale nebrala jsem to tak, že je prvorozená, spíš mi vadilo jen to, že je prostě starší. Teď už mi je to jedno.“*

Lenka jako prvorozená: „*Také mi to je asi jedno. Jako malá jsem si myslela, že když jsem se o deset minut dříve narodila, tak o deset minut dříve umřu.*“

Honza a Markéta si myslí, že prvorozenectví řeší jen dvojčata mezi sebou. Je to sice první otázka, na kterou se ostatní dvojčat ptají, ale více to nikdo neřeší.

Honza jako prvorozený uvádí: „*Prvorozenectví ti zaprvé nikdo nevezme, zadruhé po velmi dlouhou dobu je to do jisté úrovně asi to jediné, kdy máš navrch.*“

Markéta jako druhorozená dodává: „*Podle mě to řeší každá dvojčata. Každé to dvojče, které je starší, cítí že má navrch. Myslím si, že to hraje velkou roli, ale zároveň si myslím, že tu roli to hraje jen pro ty dvojčata. Ostatní to neřeší. Kromě toho, že když někdo potká dvojčata, tak jako první, na co se ptá, je kdo z vás je starší.*“

Výhody a nevýhody dvojčat

Hlavní výhodou dvojčat je podle **Martina a Mikuláše** neustálá přítomnost toho druhého.

Martin: „*Pořád máš kamaráda. Když jsme byli malí, tak ostatní kluci si třeba chtěli jít zakopat před barák a neměli s kým. My jsme mohli vždycky jít s bráchou, nebo jsme prostě mohli jít ven. To je velká výhoda podle mě.*“

Mikuláš: „*Hlavně se i navzájem podpoříme. To je taky výhoda, že vždycky stojíme za sebou prostě.*“

Jako nevýhodu vidí porovnávání dvojčat. Zároveň Mikuláš dodává: „*My spolu máme dobrý vztah, takže ty nevýhody tolik nevidíme.*“

Podle **Lenky a Elišky** výhody dvojčat spočívají hlavně v tom, že dvojčata jsou vždy dvě a jsou tu vždy pro sebe. Hlavní nevýhodou podle nich je to, že lidé dvojčata vnímají jako jednu osobu.

Eliška: „*Prostě za sebou stojíme a na všechno jsme dvě. Hlavně i na školu třeba.*“

Lenka souhlasí a dodává: „*Máš za sebou člověka, který za tebe bude bojovat.*“

Dále respondentky uvádí příklad ze života, kdy je jako malé rodiče nechaly spolu chodit venku, protože věděli že jsou dvě a jsou v přesile.

Lenka: „Nevýhody jsou, že tě občas ostatní vidí jako jednoho člověka, i když jste dvě jiný odlišný osoby. Další nevýhodou podle mě je, že některý příležitosti v životě ti tvoje dvojče může vzít. Zároveň ti dvojče může ale spoustu příležitostí dát. Že kdybys nebyla z dvojčat, tak by se ti nějaká příležitost třeba vůbec nenaskytla.“

Další výhodou podle respondentek je fakt, že si lidé dvojčata více zapamatují a všímají si jich. Eliška dodává, že pro ně je to důležité ve sportu.

Stejně jako ostatní respondenti, i **Markéta a Honza** berou jako hlavní výhodu dvojčat to, že každé dvojče má vždy po boku partnera. Zároveň je to podle nich i velká nevýhoda.

Největší výhodou, ale zároveň i nevýhodou je podle Markéty to, že dvojčata mají vždycky parťáka. Honza dodává, že je to hrozné klišé, ale zároveň souhlasí.

Markéta: „*At' se děje cokoliv, tak tady toho jednoho člověka máš, což je strašná výhoda do života, zároveň to občas úplně nesnášíš.*“

Honza: „*Je to stejná výhoda, jako je to nevýhoda z toho důvodu, že jakmile se dvojčata odstěhují, tak najednou parťák není. Jsi s ním celý život, spoléháš na něj a pak parťák zmizí.*“ Další nevýhodou je podle Markéty neustálé porovnávání a srovnávání dvojčat ze strany okolí.

Společná školní docházka

Martin a Mikuláš jejich společnou školní docházku hodnotí pozitivně. Ve škole si mohli pomáhat, na druhou stranu uvádí, že každý učitel si je hned pamatoval.

Mikuláš: „*Nevýhoda byla v tom, že když se jednomu nechtěl zpracovat nějaký úkol, a ten druhý ho zpracoval, tak se ptali „když to tvůj brácha udělal, tak proč jsi to nemohl udělat i ty?“*, takže tam docházelo hodně k tomu porovnávání.“

Martin doplňuje: „*Zase to bylo dobré v tom, že když jeden udělal úkol a druhý ne, tak mohl říct, že to nechal doma. A nám to uvěřili, protože vlastně proč by to ten druhý neměl vypracované, když ten první měl.*“

Pokračovat společně i na střední školu se respondenti rozhodli na základě fotbalu. Vzhledem k tomu, že oba hrají ve stejném týmu, dva rozdílné rozvrhy by pro ně byly komplikací. Zároveň však uvádí, že chtěli pokračovat spolu, protože na to byli zvyklí.

Mikuláš dodává: *„Nehrálo takovou roli, že jsme dvojčata, když jsme šli na stejnou střední. Spíše jak jsme hráli společně fotbal za Kladno, kam jsme dojížděli čtyřikrát týdně na trénink, někdy i každý den. Takže pro nás bylo jednodušší jet z jednoho místa, než aby každý jel z jiného. Společné pokračování na vysokou školu bylo z podobných důvodů.*

Pro **Lenku a Elišku** jejich společná školní docházka hrála velkou roli v jejich vztahu. Jak již bylo zmíněno, na základní škole Lenka a Eliška nebyly moc oblíbené. Proto pro ně bylo velkou výhodou, že chodily do třídy společně a nebyly každá sama. Měly tak sebe samy navzájem, a to jim toto nepříjemné období pomohlo přežít.

Obě najednou dodávají: *„Na základní škole jsme byly ty dole, zatímco na střední jsme byly ty nahoře.“* Na střední škole jim tedy pozornost, kterou dvojčata dostávají byla již příjemná a byla pro ně výhodou.

Pokračovat ve společném studiu i na střední škole je přiměla zejména atletika a stejné tendence. Obě respondentky chtěly zůstat v jejich rodném městě a mít dostatek času na sport. Protože v jejich rodném městě není tolik středních škol na výběr, obě se rozhodly pro tu samou. Později se rozhodly jít i na stejnou vysokou školu, ve které chodí na stejný obor.

Společná školní docházka vztah **Markéty a Honzy** ovlivnila.

Markéta si myslí, že to že s Honzou byli ve stejné třídě, jejich vztah velice ovlivnilo. Dodává, že to vztah ovlivnilo spíš v negativě. *„Náš vztah by byl mnohem hezčí, kdybychom nebyli nuceni spolu trávit každý den celý den. Neměli jsme od sebe ani chvilku klid, což vyvolávalo hodně tu ponorku. Kvůli čemu jsme spolu pak na té střední pomalu nedokázali vydržet. To bylo šílené.“* Honza souhlasí.

Zatímco postup na stejnou střední školu Honza bere přirozeně, Markéta ne. Myslela si, že na střední školu půjdou každý sám. Zatímco u ostatních dvojčat byl postup na stejnou školu čistě jejich rozhodnutí, u Markéty a Honzy roli hráli i rodiče.

Přístup rodičů ke dvojčatům

Rodiče **Martina a Mikuláše** mezi nimi nedělají rozdíly. Mikuláš: *„Máma si jen občas dělá srandu, že tady Matýšek a takhle, ale jinak ne. To je spíš jen sranda, jinak je to stejné.“*

Rodiče respondenty jako malé dali na stejný sport. S tím později oba skoncovali a zmiňovaný fotbal si vybrali již sami.

Martina a Mikuláše rodiče oblékali stejně zejména v raném dětství a ve školce.

Martin: *„V první třídě nás ještě oblékali stejně, ale pak už jsme nechtěli. Ale když jsme byli malí, tak jsme chtěli nosit stejné oblečení. Nám to i mamka vyprávěla, že jsme chtěli být stejně oblíbení a najednou jsme se sešli že prostě nechceme. Tak nám koupili ještě nové oblečení.“*

Rodiče mezi **Lenkou a Eliškou** nikdy nedělali rozdíly a nedávali jim tak záminku ke sporům. Jako malé je oblékali stejně. Dávali je na stejné zájmové kroužky, na kterých respondentky vždy společně skončily. Co se týče atletiky, kterou dělají dodnes, k té je přivedl jejich školní tělocvikář.

Lenka: *„Rodiče mezi námi nikdy nedělali rozdíly. Pamatuji si, když jsme byly malé a nakreslily jsme obě obrázky a já přišla za mámou a nutila jsem ji říct, který je hezčí. A ona to neřekla.“*

Situace s rodiči u **Honzy a Markéty** není tak jednoznačná, jako u ostatních respondentů.

Honza si nemyslí, že by jeden z nich byl u rodičů upřednostňovaný. *„Podle mě jsme měli každý něco v nějaké kategorii. Rozdělení tam určitě nějaké bylo, tomu se člověk nevyhne.“*

Markéta si myslí, že *„Honza je takový ten víc maminky“*. Když byla malá, měla pocit, že Honzu měla raději. *„Honza byl rozhodně ten rozmazlovanější, to je rozhodně pravda.“* Berou to tak, že Markéta je více tatínkova a Honza je více maminčin.

Co se týká stejného oblečení, Honza a Markéta vzhledem k jejich rozdílnému pohlaví měli většinou jiné oblečení. Markéta však uvádí, že pár stejných „outfitů“ měli. *„Nikdy to*

pro mě nehrálo nijak velkou roli.“ Honza: „Podle mě to nebylo proto, že by se našim líbilo že vypadáme stejně. Bylo to pro ně prostě jednodušší.“

Honza a Markéta byli od mala vedení k tomu, že se musí dělit. Vzhledem k jejich velké rodině se však nedělili jenom mezi sebou, ale i s jejich dalšími sourozenci.

Co se týče rozdělování, Honza uvádí: *„Nemyslím si, že bychom se museli o všechno akutně dělit. Nicméně jsem byl vždycky dle mého názoru nastavený tak, že když jsem měl něco já, tak jsem chtěl, aby Markéta měla minimálně polovinu anebo se měla v něčem lépe. Co si do dnes pamatuji je, když jsme měli výlety do kina, kde jsem Markétě nabízel svoje křeslo, ptal jsem se, jestli dobře vidí, jestli křeslo, které mám já není pohodlnější... Když už jsem něco krájel, tak jsem si vždycky dával pozor, aby Markéta měla polovinu nebo víc.“*

Markéta uvádí, že pro ni dělení bylo těžší, když byla mladší. Tehdy se o nic dělit nechtěla, ale nyní už na sebe navzájem myslí a v případě potřeby se dělí.

Telepatie mezi dvojčaty

Martin a Mikuláš uvádí, že s telepatii měli zkušenosti spíše když byli malí. *„My si to s bráchou nepamatujeme, ale prý když jsme byli malí, tak jeden si nechal nohu ve výtahu, našťěstí měl teda gumáky, takže dobrý, ale ta noha ho bolela. Druhý den přišel ten druhý, s tím že ho bolí ta stejná noha na tom stejném místě. To bylo ale když jsme byli malí, my si to nepamatujeme, to nám říkali rodiče. Ted' když už jsme starší tak se nám to neděje.“*

Eliška a Lenka na telepatii mezi dvojčaty spíše nevěří. Uznávají, že jsou více propojené, ale telepatie to podle nich není.

Lenka však dodává: *„Samozřejmě víme, že si dvojčata rozumí a nemusí si tolik vysvětlovat. Mě to poznamenává, protože moje vyjadřovací schopnosti jsou kvůli tomu hrozný. Jsem zvyklá komunikovat s dvojčetem, které rozumí tomu, co potřebuji.“*

Lenka souhlasí a dodává: *„Prostě my, jak jsme pořád spolu, tak se úplně nevyjadřujeme.“*

Honza a Markéta s telepatii zkušenosti nemají. Markéta uvádí, že ji to velice mrzí, protože by chtěla cítit, když se něco děje, ale přiznává, že se jí nikdy v životě podobná situace nestala.

Podle Honzy jejich telepatie spočívá v tom, že se znají natolik, že ví, co jeden od druhého očekávat. *„Je to spíše v tom být schopný odhadnout, nad čím ten druhý přemýšlí.“*

Markéta dodává, že jediné, co se jim často stává je, že jeden si brouká v hlavě písničku, kterou ten druhý najednou začne zpívat nahlas. Přisuzují to však náhodě založené na poslouchání stejných písniček.

Rivalita

Podle **Martina a Mikuláše** mezi nimi rivalita není.

Martin: *„Jsme soutěživí mezi sebou ve hrách, ale jinak to žádná velká rivalita není.“*

Mikuláš: *„Ani takhle normálně v životě. Jako že by třeba jeden musel mít lepší známky než ten druhý, to ne. My jsme si to spíš naopak navzájem přáli, aby i ten druhý měl dobrou známku. Protože pak když přijdeš domů s jedničkou a brácha se čtyřkou, tak oni tě za tu jedničku nepochválí, ale seřvou bráchu za tu čtyřku.“*

Rivalitu popisují spíše jako soutěživost ve hrách. Nikdy u nich nebyla ani rivalita ohledně děvčat.

S rivalitou **Lenka a Eliška** měly problém spíše jako mladší, dnes již jako starší a rozumnější rivalitu tolik neřeší. Zajímavé je ovšem to, že rivalita mezi Lenkou a Eliškou se přeměnila na vzájemnou motivaci.

Eliška: *„Na základce jsme prostě musely mít stejné známky. Když by každá měla jinou, tak to bylo špatně. To nesmělo být. A jelikož jsme s atletikou začaly ve čtvrté třídě, tak bych rovnou řekla, jak to probíhalo tam. Jakmile jedna udělala třeba jeden sed leh navíc, tak ta druhá musela taky. A to nebylo záměrně, to mohlo být i omylem. Takže jsme takhle jely pořád, a najednou jsme mely o dvacet sed lehů navíc. Protože jedna prostě nemůže udělat jeden navíc.“* Lenka dodává: *„Při běhání, jakmile jedna byla o malinký kousíček před tou druhou, tak jí ta druhá musela dohnat, jenomže tím pádem da druhá byla zase o ten malý kousíček před tou první.“*

Eliška: *„Takže my jsme ty dvoustovky musely běhat za určitý čas, jenomže my jsme to běžaly mnohem rychleji, protože jsme se předháněly.“*

V jejich rivalitě Lenka a Eliška tedy vidí zároveň velkou vzájemnou motivaci. Uznávají, že kdyby atletiku dělala pouze jedna z nich, tak už jí dnes možná ani nedělá

a skončila by. Jejich rivalita je tedy velmi důležitá pro jejich vzájemnou motivaci a věří, že díky ní u sportu vydržely dodnes.

Honza a Markéta uvádí, že dříve soutěžili úplně ve všem.

Honza dodává klíčový fakt: „*Jenže nesoutěžili jsme o uznání, soutěžili jsme o to, aby ten druhý uznal, že ten první to dělá líp.*“ Podle Honzy vzhledem k tomu, že každý z nich se vydal jinými cestami (Honza se odstěhoval a pracuje, Markéta studuje), tak se nemohou srovnávat, protože jsou to dva odlišné světy. Rivalita je podle Honzy spíš vrozená, než že by si ji uvědomovali.

Markéta dodává, že rivalita provázela celý jejich vztah, ale tím, jak dospěli, tak si uvědomili že každý z nich je jiný a „*hlavně že je to v pořádku*“.

Honza dodává: „*Chvilku to trvalo, ale uvědomili jsme si to.*“

Srovnávání dvojčat

Martin a Mikuláš se se srovnáváním potýkali nejvíce v oblasti školy.

Mikuláš: „*Nejvíce to bylo ve škole. Když jeden něco neudělal tak to bylo takové, že „proč jsi to nemohl udělat, když brácha to udělal“ a tak. Vlastně i ze strany rodičů. Když jeden dostal lepší známku a druhý horší.*“

Martin dodává: „*Na fotbale nás nesrovnávali. Vlastně tím, že každý hrál jinou pozici.*“

Co se týče vzhledu, respondenti si myslí, že je lidé srovnávali se záměrem najít rozdíly, podle kterých je rozeznají. Respondenti dodávají, že se jim často stává, že je lidé zaměňují.

Lenka a Eliška se srovnáváním nikdy takový problém neměly. Lenka si myslí, že lidé si dvojčata srovnávají spíš v hlavě než naživo. Dodává, že srovnávat si je můžou spíš ostatní trenéři podle tabulek. V rodině je nesrovnávají vůbec. Jediné srovnávání, kterým si procházely bylo od kamarádů, kteří je srovnávali povahově.

Eliška uvádí: „*O mně řekli že jsem třeba víc v pohodě, ale to se stalo asi jen dvakrát.*“

Lenka to přisuzuje tomu, že vždycky říká svůj názor, který jak již bylo zmíněno se nemusí každému líbit.

Respondentky se srovnáváním potýkali spíše jako mladší, zejména na základní škole. Tehdy jim to velice vadilo, ale nyní už s tím problémem nemají.

Lenka: *„Já si myslím, že furt to bylo spjaté s tou základkou, protože tam nás braly jako jednu a nás to hrozně štvalo. Kvůli tomu to bylo to období, kdy jsme se chtěly oblékat každá jinak.“*

Eliška: *„A taky to dělala učitelka, která když nám předávala vysvědčení, tak řekla ať si přijdeme obě naráz. V tomto období mi to vadilo nejvíc, ale potom by to bylo tak nějak jedno.“*

Situaci prý řešily tak, že se ostatním snažily domluvit a dát jim najevo, že každá z nich je jiná a že každá z nich je individuum.

Honza a Markéta i přestože jsou dvojčata různého pohlaví se se srovnáváním potýkají také.

Srovnávání pro Honzu bylo vždy součástí dvojčat. A připadalo mu to přirozené. Zároveň uvádí, že to bylo frustrující. Markéta dodává, že jí srovnávání velice vadilo. Nejvíce Honzu a Markétu srovnávali ve škole. Markéta se také potýkala se srovnáváním v partnerských vztazích. U Honzy a Markéty hraje velkou roli sourozenecká konstelace. Honza a Markéta jsou z hlediska této konstelace druhorozeními a tuto pozici velice vnímají. Jsou velice srovnáváni s jejich starším bratrem. Jejich mladší sourozenci dvojčata však s Markétou a Honzou již srovnávání nejsou a respondenti vnímají, že benjamínci mají mnoho výhod.

Soukromí, přátelé a partnerské vztahy

Martin a Mikuláš mají stejný pokoj. Společný pokoj jim nikdy nevadil. Vzhledem ke stejným zájmům neměli spory a v ostatních věcech si vždy vyšli vstříc.

Martin: *„My jsme si uměli vždycky vyhovět. Je to tím, že máme stejné zájmy, takže když tu ten druhý něco dělal, tak nám to nikdy nevadilo.“*

Mikuláš doplňuje: *„My jsme spolu koukali třeba na televizi, nebo hráli hru na playstationu.“*

Dnes spolu mnoho času v pokoji již netráví. Oba mají přítelkyně, takže se v pokoji málo kdy sejdou.

Přátele mají respondenti převážně společné. Nikdy neměli tendence se o přátele přetahovat. Důležitým faktem je, že Martin a Mikuláš jsou nejlepšími přáteli spolu.

Respondenti nevnímají žádnou komplikaci při hledání partnerky ve spojení s tím, že jsou z dvojčat.

Martin: *„Myslím si, že u nás v tomhle žádný rozdíl není. My v tomhle jedeme každý sám za sebe.“* Mikuláš doplňuje: *„Jedině se zeptáme na názor toho druhého, jako se normálně zeptáš svého nejlepšího kamaráda. Ale každý jsme si vždycky partnerku vybírali sami.“*

Velká podobnost respondentů však ve vztazích může znepríjemnit situaci. Martin uvádí zkušenost: *„Když jsem začal chodit s přítelkyní, tak její nejlepší kamarádka znala jenom mě. Shodou okolností potkala Mikyho s jeho přítelkyní. Takže hned mojí přítelkyni psala, že jdu s jinou holkou po městě. Naštěstí jsem v tu chvíli s přítelkyní byl.“*

Lenka a Eliška mají společný pokoj. Lenka dodává: *„Občas si říkáme, že bychom každá chtěly svůj pokoj. To je dost časté téma.“* Vzhledem k možnostem jejich bydlení se to však nedá vyřešit. Soukromí jim vzhledem k jejich věku chybí.

Lenka dodává: *„Dokud jsme v pokoji jen my s Lenkou, tak nám to nevadí, že tu jsme dohromady, ale když tu máme někoho jiného, tak to soukromí chybí.“*

Respondentky mají většinu kamarádů společných. Lenka: *„Potřebu rozdělovat si kamarády asi nemáme, ale pamatuji si, že když jsme byly menší, tak jsem se s někým bavila a prostě jsem toho kamaráda chtěla mít pro sebe. Protože vždycky jsme měly kamarády spolu. A pak přišla Eliška a začala se s tím kamarádem bavit, a ten dotyčný se pak bavil už jen s Eliškou. Mě to hrozně naštvalo že Eliška mi přebrala kamaráda.“*

Eliška: *„Mně tohle bylo vždycky jedno, já jsem to prostě brala tak, že ten člověk se baví s námi oběma.“*

Co se týče partnerských vztahů, obě respondentky uvádí, že dvojčata to mají v hledání partnera určitě těžší. Eliška dodává: *„Zvlášť, když jsou to dvojčata stejného pohlaví.“* Lenka jako příklad uvádí, že potenciální partner se může bát jít za jedním z dvojčat, protože se bude bát, že by dvojče oslovil špatným jménem.

Do rozhovoru se přidal partner Elišky, který uvedl: *„Z mého pohledu je nejdůležitější, že víceméně se musím trochu starat o obě. Moje přítelkyně je Eliška, ale*

musím se trochu věnovat i Lence. Beru to i tak, že já jí tu Elišku vlastně беру. To je podle mě základ, aby tam nebyla nějaká závist nebo něco podobného.“

Markéta a Honza sdíleli stejný pokoj do 13 let. Markéta: *„Šli jsme do školy, přišli jsme ze školy, sedli jsme si do toho jednoho pokoje... jak siamská dvojčata. Bylo to strašné.“* Pokoj si rozdělili na dvě části a ani jeden nesměl na část pokoje toho druhého.

Honza: *„Teritorium bylo velmi důležité. O teritorium jsme se rvali.“*. Soukromí jim chybělo, ale dodávají, že si to v té době ještě neuvědomovali. Dále dodávají, že pokud by měli společný pokoj i v průběhu střední školy, dopadlo by to špatně.

Markéta: *„My jsme celý život měli stejnou partu kamarádů. Vždycky.“* Bylo to ovlivněno zejména tím, že spolu chodili do stejné třídy. Zároveň však dodává, že to byli spíš Markéty kamarádi, kteří se bavili i s Honzou, protože je to u dvojčat samozřejmostí.

Honza souhlasí: *„Chceš se bavit s Markétou, tady máš automaticky Honzu jako bonus“*. Naopak tomu však nebylo. *„Každý, kdo byl kamarád s Markétou byl můj kamarád, ale vždycky, když já jsem měl kamarády, tak v drtivé většině případů se nemuseli s Markétou.“* Nyní, když spolu do školy už nechodí mají každý své vlastní přátele.

Pro Honzu bylo nepříjemné představovat jeho partnerky Markétě. Báł se, že Markéta bude mluvit před Honzovou partnerkou o věcech, o kterých nechtěl.

Markéta uvádí: *„Nemají to tak asi všechna dvojčata, ale tím že jsme holka a kluk, tak to pro mě bylo těžší. Honza v jedno období našeho života byl strašně ochranářský. Hrozně okřikoval kluky, když se mě dotkly. Jako „přestaň šmatat na moji ségru“. Ono to sice bylo vtipné, ale ti kluci kvůli Honzovi opravdu přestali“*. Pro Markétu bylo tedy najít si partnera kvůli tomuto důvodu mnohem složitější. Honza ještě dodává že jeho chování ke své partnerce je do jisté míry ovlivněno jeho vyrůstáním s Markétou. Způsob, kterým je zvyklý jednat s Markétou se určitě odráží i v jeho partnerském vztahu. *„Ty zábrany tam nemáš.“*

Rozdílnost vztahů mezi dvojčaty podle pohlaví z pohledu samotných dvojčat

Martin a Mikuláš nikdy nepřemýšleli nad tím, jaké by to bylo, kdyby jeden z nich byl opačného pohlaví.

Podle nich největší rozdíl mezi vztahy dvojčat bude u dvojčat různého pohlaví. Důležitým faktorem pro vztah dvojčat jsou společné zájmy. Předpokládají, že u dvojčat v kombinaci chlapce a děvčete budou tyto zájmy rozdílné.

Mikuláš: *„Myslím si, že holky a holky a kluci a kluci, tam takový rozdíl nebude, jako u holky a kluka.“* Martin navazuje: *„Já si myslím, že holky budou víc válcit.“*

Mikuláš pokračuje: *„To je tak obecně známé, že v přátelství kluci drží víc při sobě a holky po sobě občas jdou.“*

Martin doplňuje: *„Když mezi holkama vznikne nějaký spor, tak to bývá tak, že se holky většinou urazí a je to pak složité. Zatímco mezi klukama, tak my se třeba i hodně pohádáme, ale za pět minut je to zase dobrý. Ale těm holkám ten spor vydrží déle.“*

Mikuláš: *„Největší rozdíl bude ale u těch dvojčat, když jsou kluk a holka. Jak jsou opačného pohlaví, tak mají odlišné zájmy. To podle mě dělá hodně. Tam jde o to, jestli ty dva mají stejné zájmy, což kluk a kluk a holka a holka asi budou mít, ale kluk a holka asi tolik ne.“*

Lenka i Eliška si myslí, že ve vztahu mezi dvojčaty určitě kombinace pohlaví roli hraje. Eliška uvádí: *„Určitě to bude jiné. Myslím si, že celkově holky k sobě budou mít blíže než třeba kluci.“*

Lenka souhlasí a dodává: *„Já si také myslím, že nejvíc spolu budou asi ty holky.“* Nejhůře na tom budou podle nich dvojčata v kombinaci obou pohlaví.

Lenka na konci rozhovoru dodává: *„Každé dvojče je rádo, když má něčeho 100 % a ne jenom polovinu. Když má dvojče něco úplně jenom pro sebe, tak si toho hrozně váží. Protože celou dobu má všechno jen napůl.“*

Honza a Markéta mají názor jasný. Podle Honzy ostatní dvojčata v kombinaci stejného pohlaví mezi sebou mají větší rivalitu a zároveň více porozumění. *„Když máš stejnopohlavní dvojčata, tak je tam víc pochopení pro určité situace a určité vzorce chování, které prostě ten kluk nebo ta holka k tomu stejnému pohlaví automaticky chová.“*

Markéta souhlasí a dodává, že si myslí, že u takových dvojčat je větší důvěra. „*Mě nikdy třeba nenapadlo s Honzou probírat, jaký mám trápení s klukama. To až teď když jsme starší, tak na to občas padne řeč. Ale v té pubertě, když to bylo hodně citlivé, bych o tom Honzovi nikdy neřekla. Mám v hlavě takovou představu, že ty holky si to říkají. Myslím si, že holky v tomhle ohledu spolu víc komunikují. Zároveň si myslím že u kombinace kluk holka je zase větší míra toho ochránářství.*“ Dále si Markéta myslí, že u dvojčat stejného pohlaví je větší soutěživost v oblasti vztahů. Dodává že: „*Podle mě u dvojčat stejného pohlaví je také porovnávání, ale je to úplně něco jiného. Něco, co my s Honzou jsme nikdy nezažili, že by nás někdo porovnával v oblasti vzhledu. Je to něco, s čím my jsme se nikdy nemuseli vyrovnávat, ale předpokládám, že dvojčata stejného pohlaví to řeší často. Podle mě to narušuje ten jejich vztah.*“ s čímž Honza naprosto souhlasí.

Na rozdíl od dvojčat různého pohlaví, která ostatní nejčastěji srovnávají podle jejich osobnostních charakteristik, dvojčata stejného pohlaví ostatní mají tendence srovnávat podle vzhledu, což je velmi citlivé téma.

Markéta uvádí: *Já si prostě říkám, že ten vztah mezi klukem a holkou je nejhezčí z těch tří různých variant.*“ Zároveň však uznává, že tento její názor může být ovlivněný tím, že z takovýchto dvojčat právě je.

Honza doplňuje: „*Je to nejhezčí a nejhorší zároveň.*“

Markéta jednu dobu často přemýšlela nad tím, jaké by to bylo, kdyby místo Honzy měla sestru. Nebylo to konkrétně směřované na Honzu, spíš nad tím přemýšlela obecně. Koneckonců je však ráda, že jsou v kombinaci pohlaví, v jaké jsou. Neumí si představit, že by místo Honzy měla sestru. Bylo by to podle ní frustrující. „*At' už chceš nebo nechceš, vždycky je jedna z těch holek hezčí. Pak je tam rivalita s těma klukama a tak.*“

Honza dodává: „*Je to spíš myšlenka, která tě napadne spíš bokem. Ale ve výsledku jsem dospěl k názoru, že bych to nechtěl jinak. Mám sestru, tak to je, a je to fajn.*“

Honza: „*Ty kluci například mají tu rivalitu od jakživa větší.*“

Markéta doplňuje: „*Nemyslím si, že by ta rivalita byla větší nebo menší, ale byla by prostě úplně jiná.*“

5 Zhodnocení výsledků práce

Cílem výzkumu bylo definovat problematiku sourozeneckého vztahu mezi dvojčaty a přiblížit tento vztah z pohledu dvojčat. Výzkum byl veden z hlediska různých aspektů, které na vztah mezi dvojčaty mají vliv.

5.1 Vztahy mezi dvojčaty

Vztahy mezi dvojčaty jsou komplikované a těžko vysvětlitelné. Téměř každé dvojče si stojí za tím, že kdo není z dvojčat, tak vztah dvojčat nikdy nepochopí. Vztah dvojčat je totiž založen na lásce a nenávisti zároveň. Mít dvojče s sebou nese spoustu výhod i nevýhod. Hlavní výhodou, kterou uvedli všichni respondenti je fakt, že mít dvojče znamená mít po svém boku partnera v dobrém i ve zlém. Toto partnerství však přerůstá i ve velkou nevýhodu. Člověk z dvojčat si totiž velmi rychle zvykne, že na nic nikdy není sám a vždy má po svém boku někoho, kdo mu bude oporou. Avšak ve chvíli, kdy se dvojčata osamostatní, tak je pro ně velkou výzvou naučit se se vším vypořádávat samostatně. Další nevýhodou pro dvojčata, je jejich neustálé srovnávání ostatními. Nakonec nejde tolik o srovnávání ve vzhledu, jako spíš v povahových rysech a toho, co dvojčata dělají. Nejčastěji jsou dvojčata srovnávána ve škole.

Vztah dvojčat ovlivňuje spoustu faktorů. Jedním z hlavních faktorů jsou domácí podmínky. Zejména je to pak přístup rodičů. Pokud totiž rodiče například jedno z dvojčat upřednostňují, nebo mu dávají větší pozornost než druhému, podporují tak spory mezi dvojčaty. Proto je důležité, aby každé z dvojčat dostávalo vše rovným dílem.

Dalším faktorem je podobnost povahy a zájmů. Pokud dvojčata mají stejné zájmy a podobné povahové rysy, bude jejich vztah mnohem harmoničtější.

Každý vztah dvojčat ovlivňuje něco jiného. Svě pouto si většinou budují na základě různých životních skutečností. Spory a rivalitu dvojčata řeší spíše v dětském věku. Obecně lze říct, že se vztah dvojčat vyvíjí od neutrálního v pozitivní.

První otázkou, kterou člověk dvojčatům položí je: „*Kdo z vás je starší?*“. Každý prvorozený se pyšně přihlásí, protože je to jediná věc, ve které má nad svým dvojčetem navrch, a kterou mu dvojče nikdy nebude moci vzít. Prvorozenectví však mezi dvojčaty nehraje významnou roli. Může být podnětem k provokaci, ale jinak na jejich vztah nemá žádný vliv.

Se spory se dvojčata potýkají nejčastěji v období puberty. Respondenti uvádí, že důvody sporů jsou většinou nevýznamné. V dospělosti se dvojčata jako starší a rozumnější už tolik nehádají.

Pro pokračování společné školní docházky je důležité, aby to bylo čistě rozhodnutí dvojčat. Pokud pokračování ve společné školní docházce totiž není čistě jejich rozhodnutím, může to mít negativní následky na jejich vztah.

Rivalita je problematikou spíše mladších dvojčat. Velice se pojí s obdobím puberty a sporů.

Soukromí a osobní životy dvojčat mohou být do jisté míry ovlivňovány společným pokojem. Většina dvojčat do určitého věku sdílí stejný pokoj. V horším případě sdílí stejný pokoj do doby, než se osamostatní. Vzhledem k tomu, že dvojčata jsou zvyklá společně trávit veškerý čas, kolikrát jim ani nedochází, zda jim soukromí chybí. Samozřejmostí je, že společný pokoj je menším problémem pro dvojčata stejného pohlaví než pro dvojčata rozdílného pohlaví.

Většina dvojčat má společné přátele. Do jisté míry je to dané tím, že společně vyrůstají a chodí do stejné školy. Tím pádem mají stejné okolí a stejné přátele.

Partnerské životy podle dvojčat nejsou nijak ovlivňovány. Je pro ně ovšem aspoň z části důležité, aby společně všichni vycházeli. Pokud by partner nebo partnerka jednoho z dvojčat byl/a v rozepři s druhým dvojčetem, mělo by to negativní vliv na oba z těchto vztahů.

5.2 Rozdílnost vztahů mezi dvojčaty podle kombinace pohlaví

Podle výzkumu je rozdílnost mezi různými kombinacemi pohlaví mezi dvojčaty značná. Kombinace dvou chlapců a dvou dívek se liší spíše na základě genderových předpokladů. Co se týče vztahu dvojčat, jsou na tom však podobně. Největší rozdíl je určitě u dvojčat v kombinaci různého pohlaví.

Dvojčata v kombinaci stejného pohlaví (tj. dva chlapci nebo dvě dívky) si v jistých ohledech mají daleko blíže a rozhodně mají méně sporů. Jejich vztah bývá více harmonický a často pro sebe bývají nejlepšími přáteli. Vztah dvojčat chlapce a dívky je v tomto ohledu mnohem komplikovanější. Zatímco vztahy ostatních dvojčat se po celý život vyvíjí pozitivně, vztah této kombinace bývá jak na horské dráze. V různých životních etapách se liší. Jednou je pozitivní, poté může být negativní a takto stále dokola. V pubertě je tento

vztah (tak jako u všech dvojčat) samozřejmě nejsložitější a nejvíce negativní. V tomto období spolu všechna dvojčata nejvíce válčí a prochází si častými a zbytečnými spory.

Dvojčata z každé kombinace by nikdy nevolila jinou kombinaci pohlaví než tu, ve které právě jsou. Ovšem představy o tom, jaké by to bylo, kdyby kombinace pohlaví byla jiná, se mohou vyskytovat. Tyto představy se však vyskytují zejména u dvojčat různého pohlaví, u kterých se to nabízí. Chlapec z této kombinace pohlaví bude mít tendence představovat si jaké by to bylo, kdyby měl místo sestry za dvojče bratra, a naopak i dívka bude mít tendence představovat si jaké by to bylo, kdyby místo bratra měla za dvojče sestru. Dvojčata v kombinaci stejného pohlaví o tom, jaké by to bylo, kdyby jejich dvojče bylo opačného pohlaví většinou nepřemýšlí.

Vztah dvojčat v kombinaci dvou chlapců je alespoň podle respondentů velmi pozitivní. Do jisté míry může hrát roli i fakt, že respondenti jsou jednovaječnými dvojčaty a jsou si velice podobní. Dva chlapci pro sebe jsou nejlepšími přáteli a velkými oporami. Podle respondentů (Martina a Mikuláše) je to ovlivněno hlavně tím, že mají společné zájmy. Přesto, že ostatní respondenti předpokládají, že mezi dvěma chlapci bude větší rivalita, není tomu tak. Rivalita mezi dvěma chlapci je spíše soutěživostí ve sportu. Spory mají asi jako každá dvojčata, nicméně jsou to spory z nepodstatných důvodů.

Vztah dvojčat v kombinaci dvou dívek není tak složitý, jak autorka předpokládala. Vyvíjí se velice podobně jako vztah dvou chlapců, od neutrálního po pozitivní. Dvě dívky pro sebe jsou taktéž nejlepšími přítelkyněmi a velkými oporami. Spory taktéž nejsou tak časté, jak autorka předpokládala. U dvou děvčat se nabízí spory o oblečení, nicméně pokud tento problém rodiče vyřeší, mohou mu předejít. Je velice zajímavé, že u respondentek (Lenky a Elišky) rivalita přerostla ve vzájemnou motivaci.

Celkově tedy dvojčata stejného pohlaví mezi sebou mají rozhodně více důvěry úplně jiné pouto, než mají dvojčata různého pohlaví. To neznamená, že by vztah nebo pouto dvojčat v kombinaci chlapce a dívky byl horší nebo méněcenný, ale je úplně jiný.

Vztah dvojčat v kombinaci různých pohlaví je podle výzkumu nejsložitější. Určitou roli hraje právě rozdílné pohlaví, které je příčinou rozdílných povah, zájmů a názorů. Dvojčata této kombinace mají ze všech kombinací rozhodně nejvíce sporů a rivalitu. Jejich vztah nemusí být vždy pozitivní. Pro tento vztah je důležité vzájemné pochopení a kompromisy. Na rozdíl od dvojčat stejného pohlaví jejich společnou školní docházku nevnímají pozitivně. Věří, že kdyby každý chodil na jinou (střední) školu, byl by jejich vztah mnohem lepší. Je to zapříčiněno hlavně tím, že v pubertě si dvojčata prochází nejtěžším obdobím vztahu. Přílišný společně trávený čas pro jejich vztah poté může mít negativní následky.

Na rozdíl od dvojčat stejného pohlaví je u dvojčat rozdílného pohlaví velice důležité, aby ve správný čas měli možnost mít každý svůj vlastní pokoj a své soukromí. Dvojčata stejného pohlaví si jsou více schopná vyjít v rámci pokoje a soukromí vstříc. Roli hrají společné zájmy, kterými dvojčata v pokoji mohou trávit společný čas.

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zpracování problematiky sourozeneckých vztahů mezi dvojčaty. Pro zkoumání problematiky byla vybrána témata, která vztah dvojčat významně ovlivňují. K těmto tématům se poté vyjadřovali respondenti z různých kombinací pohlaví dvojčat. Následně byly jejich názory porovnávány pro nalezení rozdílnosti vztahů mezi dvojčaty na základě jejich kombinace pohlaví.

Bakalářská práce nejdříve uvedla cíl práce a metodiku, pomocí které byl cíl splněn. Práce nejdříve využívá kvantitativní metodu formou dotazníku. Díky dotazníku byla získána kvantitativní data od více typů a kombinací pohlaví dvojčat v různých věkových kategoriích. Druhou částí byla kvalitativní metoda formou polostrukturovaného rozhovoru, který navazoval na témata z dotazníku. Během rozhovoru respondenti měli možnost společně analyzovat jejich vztah, na základě otázek výzkumníka. Výzkumník tak měl možnost pozorovat vnímání vztahu samotnými dvojčaty a rozvést témata, na které v dotazníku nebyl prostor.

Práce se dále zabývala teoretickými východisky, ve kterých je prezentována odborná literatura, která se tímto tématem zabývá. Byly popsány sourozenecké vztahy a dvojčata obecně. Dále se teoretická východiska věnovala výskytu dvojčat, sociálním nárokům a dvojčatům v kultuře.

Vlastní výzkum nejdříve představoval výzkumný problém a následně postup výzkumu. Dále byl představen dotazník s charakteristikou respondentů dotazníku. Následně byli představeni respondenti polostrukturovaného rozhovoru. Poté byla provedena interpretace rozhovorů.

Na základě odpovědí z dotazníku bylo zjištěno, že jednovaječná dvojčata mají harmoničtější a pozitivnější vztah než dvojčata dvojvaječná. Nespokojenost a negativní odpovědi uváděli až na výjimky pouze respondenti z dvojvaječných dvojčat.

Z rozhovorů vyplynulo, že vztahy mezi dvojčaty jsou těžce vysvětlitelnou problematikou. Ostatní, kteří z dvojčat nejsou, vztahy mezi dvojčaty těžko pochopí. Vztah dvojčat si prochází láskou a nenávisí zároveň. Je odlišný od ostatních sourozeneckých vztahů. Pozitivní vztah mezi dvojčaty není samozřejmostí. Takový vztah je o vzájemném pochopení, kompromisech a dělení se téměř o vše. Vztahy mezi dvojčaty jsou ovlivňovány taktéž rodinným prostředím a přístupem ostatních ke dvojčatům.

Se vztahem dvojčat se pojí mnoho výhod i nevýhod. Hlavní výhodou vztahu dvojčat je skutečnost, že ani jeden z dvojčat na nic nikdy není sám a po boku má vždy věrného partnera. Tato skutečnost může být zároveň však i velkou nevýhodou, kdy případné rozdělení dvojčat je pro ně velkou ránou. Další velkou nevýhodou dvojčat je neustálé srovnávání a porovnávání.

Vztahy dvojčat se podle pohlaví mohou velmi lišit. Vztah chlapce a dívky je tím nejkomplicovanějším, už jen na základě rozdílného pohlaví. Dvojčata stejného pohlaví k sobě mohou mít mnohem blíž. Dvojčata různého pohlaví se taktéž potýkají s rapidními změnami ve vztahu v průběhu života. Jejich vztah na rozdíl od ostatních kombinací dvojčat není vždy jednoznačně pozitivní. Zejména v období puberty taková dvojčata jejich vztah hodnotí přímo negativně. Ostatní dvojčata stejného pohlaví i přes těžší období v období puberty svůj vztah hodnotila vždy pozitivně.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Citovaná literatura

ADLER, Alfred. *Practise and Theory of Individual Psychology*. New Jersey: Littlefield, Adams and Company, 1968.

BULÍŘ, Karel. *Těhotenství, porod a šestinedělí*. Praha: Hejda a Tuček, 1903.

COLES, Prophecy. *Sibling Relationships*, London: Taylor & Francis Group, 2006. ISBN 9781855753235

DOSTÁL, Jiří a Lékařská fakulta. *Etické a právní aspekty asistované reprodukce: situace ve státech přijatých do Evropské unie v roce 2004*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. s. 79. ISBN 978-80-244-1700-4.

DRIJVEROVÁ, Martina a VOTRUBA, Jiří. *To první a to druhé dítě*. Praha: Motto, 1993. s. 87. ISBN 80-901338-7-8.

KLEIN, Barbara. *Alone in the Mirror: Twins in Therapy*, New York: Taylor & Francis Group, 2012. ISBN 978-0-415-89340-4

KLEIN, Barbara. *Not All Twins are Alike: Psychological profiles of Twinship*. London: Praeger, 2003. ISBN 0-275-97584-3

LEMAN, Kevin. *Sourozenecké konstelace*. Praha: Portál, s. r. o., 1997. ISBN 80-7178-152-5

LEWIN, Vivienne. *The Twin in the Transference*. 2. edice. London: Taylor & Francis Group, 2014. ISBN 9781782201434

NEUMANN, Stanislav Kostka a KLOUČKOVÁ, Evženie. *Dějiny ženy: populárně sociologické, etnologické a kulturně historické kapitoly*. Praha: Otakar II., 1999. s. 264. ISBN 80-242-0249-2.

NOVÁK, Tomáš. *Sourozenecké vztahy*. Praha: Grada publishing, a. s., 2007. ISBN 978-80-247-6209-8

OEHLER, Kurt Theodor. *Rivalita a jak s ní správně zacházet*. Praha: Beta Books, 2007. s. 13. ISBN 978-80-86851-67-9.

RUBEŠKA, Václav. *Porodnictví pro lékaře*. Díl 2. Praha: Bursík a Kohout, 1921.

RULÍKOVÁ, Klára Vítková. *Dvojčata, 2. rozšířené vydání*. Brno: Computer Press, 2016. ISBN 978-80-264-1346-2

VANČUROVÁ, Eva Fragnerová. *Vztahy mezi sourozenci: Rodičům o výchově dětí*. Sv. 37. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966. 64-4-23.

VÁGNEROVÁ, Marie a Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky. *Vývojová psychologie pro obor speciální pedagogika–vychovatelství*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. s. 8. ISBN 978-80-7372-306-4.

WILSON, Bradford a EDINGTON, George. *First Child, Second Child*. New York: McGraw-Hill Book Company, 1981.

7.2 Internetové zdroje

BARRETT, Jon. Randomised Controlled Trial For Twin Delivery. *The British Medical Journal*, 2003, vol. 326, no. 7386, s. 448–448. Získáno přes databázi JSTOR. Dostupné z: www.jstor.org/stable/25453756. [cit. 5.2.2021].

BOWESMAN, Charles. Siamese Twins. *The British Medical Journal*, 1940, vol. 1, no. 4132, s. 436–436. Získáno přes databázi JSTOR. Dostupné z: www.jstor.org/stable/20315836. [cit. 4.2.2021].

GROTEVANT, Harold. Sibling Constellations and Sex Typing of Interests in Adolescence. *Child Development*. 1978, vol.49, no.2, s. 540–542. Získáno přes databázi JSTOR. Dostupné z: www.jstor.org/stable/1128727 [cit. 9.3.2021].

KAČEROVÁ, Eva. Vícečetné porody v ČR v letech 1950-2011. *Relik*, 2012. Dostupné z: <https://relik.vse.cz/2012/sbornik/download/pdf/11-Kacerova-Eva-paper.pdf>

KOTEROVÁ, Kateřina. Vícečetná gravidita. *Moderní babičství*, 2008, sv. 16. Dostupné z: <https://www.levret.cz/publikace/casopisy/mb/2008-16/?pdf=2>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Porodné* [online]. [cit. 8.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/porodne>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Přídavek na dítě* [online]. [cit. 9.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/pridavek-na-dite>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Rodičovský příspěvek* [online]. [cit. 8.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/rodicovsky-prispevek>

NEWMAN, Horatio. Identical Twins. *The Scientific Monthly*, 1932, vol. 34, no. 2, s. 169–171. Získáno přes databázi JSTOR. Dostupné z: www.jstor.org/stable/15196. [cit. 10.2.2021].

Paterčata: Narozeni 2. června. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 9.3.2021]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10655291123-patercata/213562260570001-narozeni-2-cervna/>

Porovnej24. Rodičovský příspěvek 2021: Kolik peněz dostanete?. Aktualizováno dne: 11.01.2021. [cit. 9.2.2021]. Dostupné z: <https://www.porovnej24.cz/clanky/rodicovsky-prispevek-2020>

POWLEDGE, Tabitha. The Inheritance of Behavior in Twins. *BioScience*, 1993, vol. 43, no. 7, s. 420–424. Získáno přes databázi JSTOR. Dostupné z: www.jstor.org/stable/1311899. [cit. 4.2.2021].

První Mojžíšova 25:19-34.: Jákob a Ezau. *BibleGateway* [online]. [cit. 11.2.2021]. Dostupné z: <https://www.biblegateway.com/passage/?search=Prvn%C3%AD%20Moj%C3%ADšova%2025%3A19-34&version=B21>

ROHRER, Julia M. Examining the Effects of Birth Order on Personality. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 2015, vol. 112, no. 46, s. 14224–14229. Získáno přes databázi JSTOR. Dostupné z: www.jstor.org/stable/26466431. [cit. 9.3.2021].

SEGAL, Nancy L. Twins Reared Together and Apart: The Science Behind the Fascination. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 2017, vol. 161, no. 1, s. 1–17. Získáno přes databázi JSTOR. Dostupné z: www.jstor.org/stable/45211535. [cit. 4.2.2021].

SPENCER, Chris. Caesarean Delivery in the Second Stage of Labour. *BMJ: British Medical Journal*, 2006, vol. 333, no. 7569, s. 613–614. Získáno přes databázi JSTOR. Dostupné z: www.jstor.org/stable/40700295. [cit. 5.2.2021].

Úřad práce v ČR: *Přídavek na dítě* [online]. Poslední aktualizace: 20.08.2020. [cit. 9.2.2021]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/pridavek-na-dite1>

WILSON, Paul Thomas. A Study of Twins with Special Reference to Heredity as a Factor Determining Differences in Environment. *Human Biology*, 1989, vol. 61, no. 5/6, s. 629–659. Získáno přes databázi JSTOR. Dostupné z: www.jstor.org/stable/41478714. [cit. 4.2.2021].

8 Přílohy

8.1 Příloha č. 1: Ukázka dotazníku

1. Pohlaví *

Označte jen jednu elipsu.

- Muž
 Žena

2. Věkové rozmezí *

Označte jen jednu elipsu.

- do 11 let
 12–17 let
 18–23 let
 24–29 let
 30–36 let
 37 let a více

3. Typ dvojčat *

Označte jen jednu elipsu.

- Jednovaječná
 Dvojvaječná

4. Pokud dvojvaječná, jaká je u vás kombinace pohlaví? *

Označte jen jednu elipsu.

- Chlapec a chlapec
 Dívka a dívka
 Chlapec a dívka
 Jsem z jednovaječných dvojčat

5. Jak byste ohodnotil/a váš sourozenecký vztah? *

Označte jen jednu elipsu.

- 1 2 3 4 5
-
- Špatný vztah Skvělý vztah

6. Mezi mnou a mým dvojčetem je rivalita. *

Označte jen jednu elipsu.

	1	2	3	4	5	
Naprostu nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	☐	Naprostu souhlasím

7. Žárlím na své dvojče. *

Označte jen jednu elipsu.

	1	2	3	4	5	
Naprostu nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	☐	Naprostu souhlasím

8. Máte ještě další/ho sourozence? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne

9. Pokud ano, je pouto s Vaším dvojčetem silnější než s ostatními sourozenci? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne
 Nemám další/ho sourozence

10. Vnímáte pouto mezi dvojčaty jako něco nevysvětlitelného, nadpřirozeného? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne

11. Věříte v telepatii mezi dvojčaty? *

(Telepatie je přenos informací, myšlenek a pocitů mezi osobami bez použití verbální i neverbální komunikace)

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne

12. Máte zkušenost s telepatii mezi dvojčaty? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

13. Pokud ano, můžete uvést příklad?

14. Do jaké míry se shodují vaše osobnosti? *

Označte jen jednu elipsu.

1 2 3 4 5

Vůbec se neshodují Velice se shodují

15. Pociťujete potřebu odlišit se od Vašeho dvojčete? Bojovat za vlastní identitu? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

16. Děláte nebo dělali jste něco pro to, abyste se od svého dvojčete výrazně odlišil/a? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

17. Pokud ano, jak jste se snažil/a odlišit?

18. Kdybyste mohl/a změnit pohlaví Vašeho dvojčete ... *

Označte jen jednu elipsu.

- změnil/a bych chlapce na dívku
- změnil/a bych dívku na chlapce
- Neměnil/a bych

19. Vnímáte větší oblíbenost jednoho z vás u rodičů? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne

20. Je jeden z vás mnohem dominantnější než ten druhý? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne

21. Vadí Vám "nálepka" dvojčete? Že Vás lidé nevidí jako individuum? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne

22. Byl/a byste raději kdybyste nebyl/a z dvojčat? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne

23. Jak často máte spory? *

Označte jen jednu elipsu.

- Téměř nikdy
- Občas
- Často
- Téměř pořád

24. Z jakého důvodu nejčastěji míváte spory?

25. Jsou Vaše emoce intenzivnější při jednání s Vaším dvojčetem než při jednání s ostatními lidmi? *

Označte jen jednu elipsu.

- Méně intenzivní než s ostatními lidmi
 Podobně intenzivní jako s ostatními lidmi
 Více intenzivní než s ostatními lidmi

26. Svému dvojčeti věřím ... *

Označte jen jednu elipsu.

- více než komukoliv jinému
 stejně jako jiným osobám, kterým věřím
 méně než jiným osobám

27. Máte zkušenost s tím, že by vás ostatní srovnávali? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne

28. Zde mi můžete zanechat nějakou zajímavost, myšlenku či názor, o který byste se chtěl/a podělit :) Velice děkuji za vyplnění a za Váš čas.

8.2 Příloha č. 2: Okruhy a otázky polostrukturovaného rozhovoru

Úvodní charakteristika respondentů

- Jste jednovaječná nebo dvojvaječná dvojčata?
- Kolik vám je let?
- Kdo z vás je prvorozený?
- Jak proběhl váš porod? (přirozeně/císařským řezem)
- Byli/Byly jste počatí/počaté přirozeně nebo pomocí asistované reprodukce?
- Máte další dvojčata v rodině?

Zhodnocení vývoje vztahu v různých životních etapách

- Jak byste zhodnotili vývoj vašeho vztahu? (V různých životních etapách, například dětství, puberta, dospělost)

Co ovlivnilo/ovlivňuje vztah dvojčat nejvíce, důležité faktory vztahu dvojčat

- Co si myslíte že váš vztah doposud nejvíc ovlivnilo/ovlivňuje?
- Jaké faktory jsou podle vás pro vztah dvojčat důležité?

Potřeba odlišit se od svého dvojčete a rozdíly mezi nimi

- Měli jste potřebu bojovat o vlastní identitu? Pokud ano, jakým způsobem jste o ní bojovali?
- Jaké rozdíly mezi sebou vy sami navzájem vnímáte?

Spory

- Z jakého důvodu máte nejčastěji spory?
- Jaký je rozdíl mezi spory, které jste měli dříve a spory, které máte dnes?

Prvorozenectví

- Hrál mezi vámi někdy roli prvorozenectví?
- Jaký je váš názor jako prvorozeného a druhorozeného?

Výhody a nevýhody dvojčat

- Jaké jsou podle vás výhody dvojčat?
- Jaké jsou podle vás nevýhody dvojčat?

Společná školní docházka

- Jak vás ovlivnila vaše společná školní docházka? Myslíte, že to mělo velký vliv na váš vztah?
- Byl pro vás nějaký rozdíl mezi základní a střední školou?
- Co vás přimělo k tomu pokračovat ve společné školní docházce i na střední škole? Bylo to čistě vaše rozhodnutí?

Přístup rodičů ke dvojčatům

- Jak je to mezi vámi a rodiči? Máte pocit, že vás mají například rozdělené? Že jeden má radši jednoho a druhý druhého?
- Oblékali vás rodiče stejně, dávali vás na stejné kroužky? Jaké to pro vás bylo?

Telepatie mezi dvojčaty

- Máte pocit, že mezi vámi probíhá telepatie?
- Pokud ano, můžete uvést příklad?

Rivalita

- Jak byste zhodnotili rivalitu mezi vámi?
- Máte potřebu se navzájem předhánět a překonávat?
- Jak tomu bylo dříve?

Srovnávání dvojčat

- Potýkali jste se někdy s tím, že by vás někdo srovnával?
- Pokud ano, jaké to pro vás bylo, a v čem vás srovnávali?

Soukromí, přátelé a partnerské vztahy

- Měli jste nebo máte společný pokoj? Ovlivňuje to nějak váš vztah? Nechybí vám soukromí?
- Máte společné přátele nebo máte každý své?
- Myslíte si, že je rozdíl v tom, když si hledáte partnera a jste z dvojčat?
- Jaký je váš celkový názor na partnerské vztahy z pohledu dvojčat?

Rozdílnost vztahů mezi dvojčaty podle pohlaví z pohledu samotných dvojčat

- Přemýšleli jste někdy nad tím, jaké by to bylo, kdyby jeden z vás byl opačného pohlaví, než je?
- Myslíte si, že jsou rozdílné vztahy mezi dvojčaty podle pohlaví?
- Jaké jsou podle vás tyto rozdíly?